

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΟΝ/ΜΟ: ΖΟΥΡΟΥΔΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: ΜΘ08013

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΖΙΑΜΠΙΡΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΤΖΙΑΜΠΙΡΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ΛΙΑΚΟΥΡΑΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΜΠΟΣΗ ΜΑΡΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**Η ΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΓΔΜ ΣΤΗΝ ΕΕ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ
ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	ΣΕΛ. 3
2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ.....	ΣΕΛ. 6
3. ΣΤΑΔΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε -ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗΣ –ΜΕΣΑ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	ΣΕΛ. 12
4. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΓΔΜ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	ΣΕΛ. 18
5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΓΔΜ- ΕΛΛΑΔΑΣ.....	ΣΕΛ. 21
5.1 ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ.....	ΣΕΛ. 27
5.2 Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2001.....	ΣΕΛ. 33
5.3 2004 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	ΣΕΛ. 35
5.4 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΕ-ΠΓΔΜ.....	ΣΕΛ. 48
6. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΓΔΜ.....	ΣΕΛ. 50
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	ΣΕΛ. 57
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	ΣΕΛ. 60

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Τα Βαλκάνια παράγουν περισσότερη ιστορία από όση μπορούν να καταναλώσουν», είχε επισημάνει ο Saki H.H Munro και σαφέστατα μέρος της ιστορίας αυτής έχει διαδραματίσει το ζήτημα των Σκοπίων.

Στην παρούσα εργασία, στόχος είναι η μελέτη της ενταξιακής πορείας των Σκοπίων στην Ε.Ε ιδωμένη υπό το πρίσμα των διμερών της σχέσεων με την Ελλάδα όσον αφορά το ζήτημα της ονομασίας της. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά, θα γίνει αναφορά στη διαδικασία της διεύρυνσης της ΕΕ και στην πορεία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια. Στο τμήμα αυτό της εργασίας, αναλύεται η ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης, σε τι αποσκοπεί, ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να γίνει μια χώρα μέλος και κατά πόσο τα Δυτικά Βαλκάνια πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις. Επίσης, αναφέρεται και το είδος της κοινοτικής βοήθειας που συνδράμει τα προς ένταξη κράτη τόσο σε οικονομικό όσο και σε τεχνοκρατικό επίπεδο προκειμένου να καταστούν μελλοντικά ισότιμοι εταίροι. Μνεία, ωστόσο, γίνεται και στις φωνές εκείνες που υποστηρίζουν ότι στην ΕΕ έχει επέλθει ο κορεσμός και τυχόν είσοδος των «προβληματικών» Δυτικών Βαλκανίων στους κόλπους της Ένωσης θα ήταν ζημιογόνος παράγοντας παρά ωφέλιμος για το μέλλον της. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με ένα κείμενο που εξέδωσε η ΕΕ για τις γειτονικές χώρες με την ΕΕ και οι οποίες δεν είναι μέλη στο οποίο παρουσιάζει τις βασικές αρχές και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν από τις χώρες αυτές προκειμένου κάποια στιγμή να ενταχθούν στην Κοινότητα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αυτής της εργασίας, επεξηγούνται τα στάδια ένταξης μιας χώρας στην ΕΕ, τα κριτήρια της Κοπεγχάγης καθώς και τα μέσα της ενταξιακής διαδικασίας. Αναλυτικότερα, αναφέρονται ένα ένα τα βήματα της ενταξιακής πορείας μιας χώρας, ξεκινώντας από τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και το θεσμικό τους πλαίσιο αφού περάσουν πρώτα από το στάδιο της προετοιμασίας και των διμερών διακυβερνητικών συναντήσεων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και της προς ένταξη χώρας. Η όλη διαδικασία κλείνει (αν ολοκληρωθούν με επιτυχία όλα τα κεφάλαια της διαπραγμάτευσης) με τη συνθήκη προσχώρησης. Εκτενής αναφορά, επίσης, γίνεται και στα μέσα της ενταξιακής διαδικασίας τα οποία έπονται της συνθήκης προσχώρησης και τα οποία συνίστανται στη χρηματοδοτική βοήθεια που αποστέλλεται στα κράτη αυτά από την ΕΕ για την υλοποίηση των ενταξιακών στόχων

καθώς επίσης και στη σύνταξη ετήσιων εκθέσεων αξιολόγησης της πορείας της χώρας. Το κεφάλαιο αυτό καταλήγει με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης που ορίζουν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου μια χώρα να ενταχθεί στους κόλπους της ΕΕ.

Το επόμενο κεφάλαιο εστιάζει στην ΠΓΔΜ, ξεκινώντας με αναφορά στην ιστορία της χώρας και στη διαδικασία ανεξαρτησίας της καθώς επίσης και στην ανακοίνωσή της ως υποψήφιας προς ένταξη χώρας στην ΕΕ το 2005. Το μεγαλύτερο τμήμα του κεφαλαίου αυτού εμβαθύνει στις σχέσεις ΠΓΔΜ- Ελλάδας (με κυρίαρχο το ζήτημα της ονομασίας), κάνοντας μια αναδρομή στις διακυμάνσεις από τις οποίες πέρασαν αυτές κατηγοριοποιώντας τις σε περιόδους ανάλογα με τα γεγονότα ορόσημο που τις χαρακτήριζαν αλλά και με την πολιτική που η Ελλάδα ακολουθούσε στο ζήτημα της ονομασίας. Πιο συγκεκριμένα, αναλύεται η περίοδος 1991-1995 όπου επικρατεί στην ελληνική εξωτερική πολιτική η μαξιμαλιστική θέση για το όνομα της ΠΓΔΜ ενώ προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης και κοινώς αποδεκτού ονόματος γίνονται από τον Pineiro, τον Robert o'Neil και τους Vance- Owen. Ακολουθεί η Ενδιάμεση Συμφωνία η οποία περιγράφει τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των δύο χωρών μέχρι την οριστική εξεύρεση λύσης. Ακολουθεί η κρίση στις σχέσεις των δύο χωρών το 2001 και η νέα πρόταση για το όνομα του Mathew Nimetz το 2004 η οποία αν και φάνηκε θετική στην ελληνική πλευρά, απορρίφθηκε τελικά από την ΠΓΔΜ. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο βέτο της ελληνικής πλευράς στο Βουκουρέστι στη Σύνοδο Κορυφής του NATO το 2008 και στην συνεπακόλουθη προσφυγή της ΠΓΔΜ στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το οποίο και τη δικαίωσε. Το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της σημερινής φάσης στις σχέσεις ΠΓΔΜ-Ελλάδας, την αναφορά στις νέες προσπάθειες του Nimetz για εξεύρεση λύσης και τη δύσκολη συγκυρία στην οποία βρίσκεται η χώρα μας για να διαχειριστεί τέτοιου είδους προκλήσεις.

Η παρούσα εργασία κλείνει με τις εκθέσεις προόδου που έχει συντάξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ΠΓΔΜ, με ανάλυση κυρίως της τελευταίας αλλά και με αναφορά σε προγενέστερες. Τέλος, συνάγονται τα συμπεράσματα σχετικά με το φλέγον ζήτημα της ονομασίας ακολουθούμενες από θεωρητικές προτάσεις ενώ γίνεται και μια σύντομη πρόβλεψη για το μέλλον στις σχέσεις των δύο χωρών.

Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι η παρούσα εργασία βασίστηκε σε πρωτογενείς πηγές κυρίως με χρήση κειμένων της ΕΕ και λιγότερο σε δευτερογενείς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Αν και η ιδέα για μια Ευρώπη ενωμένη δεν είναι πρόσφατη, αντίθετα, εντοπίζεται αρκετούς αιώνες πριν, με την καθολική θρησκεία και τη λατινική γλώσσα να συνιστούν ενωτικούς παράγοντες, συντελέστηκε ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή ο κατακερματισμός της ηπείρου με τη δημιουργία εθνικών κρατών. Στην ουσία, η ανάγκη για συνεργασία των χωρών του ευρωπαϊκού χώρου αλλά και για λήξη των συνεχών αιματηρών πολέμων μεταξύ γειτονικών χωρών παρουσιάστηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου δημιουργήθηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο, αλλά και διεθνώς, οργανισμοί τόσο οικονομικής όσο και πολιτικής συνεργασίας όπως ο ΟΗΕ, GATT, NATO, Σύμφωνο της Βαρσοβίας, οι οποίοι συνέβαλαν στη γενικότερη προσέγγιση των ευρωπαϊκών κρατών. Από το έτος ίδρυσής της, το 1957, η ΕΕ γνώρισε συνολικά πέντε διευρύνσεις. Από τα 6 ιδρυτικά κράτη μέλη (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες), πλέον διαθέτει 27. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι οι διευρύνσεις του 2004 και του 2007 ήταν μαζικές καθώς ενέταξαν στους κόλπους της Κοινότητας μεγάλο αριθμό κρατών χωρίς ωστόσο να διαπιστωθεί επαρκώς και με ακρίβεια η καταλληλότητα αυτών για ένταξη. Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική και οικονομική κατάσταση στις χώρες αυτές ήταν ρευστή και έχρηζε περαιτέρω προετοιμασίας πριν την προσχώρησή τους στην ΕΕ τόσο από τις ίδιες τις χώρες όσο και από την Κοινότητα. Για το λόγο αυτό, η ΕΕ δημιούργησε τους κατάλληλους μηχανισμούς έτσι ώστε η διαδικασία της διεύρυνσης να γίνει πιο διεξοδική προκειμένου να επιτευχθεί το μεγαλεπήβολο αυτό εγχείρημα της ένταξης των συγκεκριμένων χωρών και να μπορέσουν οι χώρες αυτές να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους ως κράτη μέλη κατά την προσχώρησή τους βοηθώντας τις να υλοποιήσουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις προς το σκοπό αυτό.

Η ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου, για την αποτελεσματική λειτουργία της ΕΕ των 27 ήταν η μια πλευρά τους τεράστιου αυτού εγχειρήματος. Η άλλη πλευρά είναι η διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής ουσιαστικής ενσωμάτωσης, των νέων κρατών μελών στο Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Αυτό που μένει να αποδειχθεί και το οποίο συνιστά ζητούμενο των εκάστοτε διευρύνσεων, είναι το κατά πόσον θα πραγματοποιηθούν ουσιαστικές, αμοιβαίες υποχωρήσεις, αν θα προκύψουν συγκρούσεις συμφερόντων, ώστε να επέλθει η ολοκλήρωση για την ΕΕ των 27 που να βασίζεται και να στηρίζει την αλληλεγγύη των κρατών μελών της.

Κατ' αυτό τον τρόπο, σύμφωνα με τις επιθυμίες των ιδρυτών της και μέσα στο πνεύμα των συνθηκών, «η ΕΕ έρχεται να εκπληρώσει το ρόλο της ως χώρου ενότητας μέσω της διαφορετικότητας, ως παράγοντα σταθερότητας και ευημερίας που συνενώνει χώρες με κοινά οράματα και αξίες όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».¹

Μετά τις παραπάνω διευρύνσεις, γίνεται μια προσπάθεια σήμερα να ενταχθούν στους κόλπους της ΕΕ και οι χώρες της Βαλκανικής οι οποίες με τη σειρά τους έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά προκλήσεων, όπως η διασφάλιση των δημοκρατικών θεσμών, η εδραίωση του κράτους δικαίου, η αποδοτική λειτουργία της διοίκησης συμβάλλοντας έτσι και στην εφαρμογή και επιβολή των μεταρρυθμίσεων. Τα παραπάνω συνιστούν και το βασικότερο στόχο της ΕΕ η οποία στην περίπτωση των Δυτικών Βαλκανίων έχει ήδη παίξει πολύ σημαντικό ρόλο, μέσω της εφαρμογής συμφωνιών ειρήνης (μέχρι πρόσφατα οι χώρες των Βαλκανίων δοκιμάζονταν από πολέμους, κυρίως εμφυλίους), μέσω της αποστολής στρατιωτικών και αστυνομικών και μέσω της οικονομικής βοήθειας που έχει προσφέρει με σκοπό την ανόρθωση των κατεστραμμένων οικονομιών της περιοχής. Ωστόσο, η πιο σημαντική συμβολή της ΕΕ για τις χώρες αυτές αποτελεί η ελπίδα που τους ενέπνευσε ότι κάποια στιγμή και αυτές θα συμμετάσχουν σε αυτό το οικοδόμημα.

Μια ακόμα πρόκληση για τα Βαλκάνια προκειμένου να προσχωρήσουν στην ΕΕ συνιστά και η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας στην περιοχή, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αγοράς τους.²

Προς την κατεύθυνση αυτή πραγματοποιήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (19-20 Ιουνίου 2003) το οποίο για πρώτη φορά ξεκάθαρα διακήρυξε «την αποφασιστικότητά του για πλήρη και αποτελεσματική στήριξη της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, οι οποίες θα ενταχθούν στην ΕΕ, εάν πληρούν τα καθιερωμένα κριτήρια».³

1. Η διαδικασία προσχώρησης ενός νέου κράτους μέλους
http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/ongoing_enlargement/114536_el.htm
2. The EU must keep its promise to the Western Balkans, July 2006
http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/essay_balkans_judah_july06-2080.pdf
3. Η ΕΕ και οι βαλκανικές χώρες,
http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/7/25/03/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

Η ατζέντα της Θεσσαλονίκης για τα Δυτικά Βαλκάνια προώθησε τρόπους εναρμόνισης των χωρών αυτών με το κοινοτικό κεκτημένο, ενισχύοντας τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα ή μέσω της προώθησης του πολιτικού διαλόγου σε ζητήματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας με απώτερο στόχο την εγκαθίδρυση σταθερότητας, ασφάλειας και ευημερίας στην περιοχή.⁴

Κάθε ένα από αυτά τα κράτη, ανάλογα με την πρόοδο που θα παρουσιάζει στην ικανοποίηση των προαναφερθέντων πολιτικών και οικονομικών προϋποθέσεων, θα προχωράει μεμονωμένα τόσο στην υπογραφή μιας Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την ΕΕ όσο και στην υλοποίηση της συμφωνίας αυτής που θα το οδηγήσει στην ένταξη του στις ευρωπαϊκές δομές. Ωστόσο, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι παρόλο που τα κράτη των Βαλκανίων θα πρέπει εξίσου να εναρμονίσουν τις πολιτικές τους με το Κεκτημένο προκειμένου να συνάψουν τις Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, η καθεμία από αυτές θα προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες απαιτήσεις της προετοιμασίας της συγκεκριμένης χώρας για ένταξη στην ΕΕ. Μέσω των Συμφωνιών αυτών, θα δίνεται η δυνατότητα στις Βρυξέλλες να επιβλέπουν με τους κατάλληλους μηχανισμούς που προβλέπονται σε αυτές, την πρόοδο των χωρών αυτών όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις που πρέπει να υλοποιηθούν έτσι ώστε να τις συνδράμουν να πλησιάσουν έγκαιρα τις αξίες, τα πρότυπα και τις πρακτικές της ΕΕ.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η ΕΕ το 2000 αποφάσισε να μεταβάλλει το καθεστώς των διμερών εμπορικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των προς ένταξη Βαλκανικών κρατών, με την άρση όλων των δασμών από το σύνολο των προϊόντων που εισήγαγε από τα κράτη της Δυτικής Βαλκανικής, χωρίς ωστόσο να ισχύει το αντίθετο. Δηλαδή, τα κράτη αυτά δεν ήταν υποχρεωμένα να αποσύρουν τους δασμούς που τα ίδια επέβαλαν σε κοινοτικά προϊόντα, δημιουργώντας έτσι ένα πολύ ευνοϊκό και προνομιακό εμπορικό καθεστώς στην περιοχή το οποίο αποσκοπούσε στην ενίσχυση των εξαγωγών των χωρών αυτών και κατ' επέκταση της οικονομικής τους ανάπτυξης.⁵

«Η δεύτερη απόφαση, που ελήφθη στις 5 Δεκεμβρίου 2000, προέβλεπε την ενοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων για οικονομική ενίσχυση της περιοχής – δηλαδή των προγραμμάτων OBNOVA και PHAPE – σε ένα ενιαίο πρόγραμμα, που

ονομάστηκε με τα αρχικά CARDS που σημαίνουν (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization) και στα ελληνικά: "Κοινοτική Βοήθεια για Ανοικοδόμηση, Ανάπτυξη και Σταθεροποίηση".⁶

Η κοινοτική αυτή βοήθεια απέβλεπε στη συνδρομή των χωρών αυτών για την κάλυψη ενός ευρύ φάσματος αναγκών τους όπως η προώθηση του εκδημοκρατισμού τους μέσω δημιουργίας κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η επιστροφή των προσφύγων, η ανοικοδόμηση και η ενίσχυση της σταθερότητας των θεσμών τους, η εγκαθίδρυση κράτους δικαίου, η ανεξαρτητοποίηση των ΜΜΕ, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, ενώ στο οικονομικό επίπεδο στόχος ήταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των χωρών αυτών, η λήψη μέτρων για τη μετατροπή της οικονομίας τους σε οικονομία της αγοράς, η κοινωνική ανάπτυξη, ο περιορισμός της φτώχειας, η προώθηση μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση κ.α. Τέλος, όσον αφορά τις εξωτερικές τους σχέσεις, στόχος των αποφάσεων της Κοινότητας ήταν η ενδυνάμωση των σχέσεων των Δυτικών Βαλκανίων μεταξύ τους, η ενίσχυση της περιφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν κοινές απειλές όπως η μετανάστευση, το λαθρεμπόριο και το οργανωμένο έγκλημα.⁷

Παρά τη σημαντική πρόοδο που οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων επέδειξαν μέχρι το 2006, συμπεριλαμβανομένης και της ΠΓΔΜ, στην ΕΕ άρχισε να αμφισβητείται η ικανότητα απορρόφησης νέων μελών, ενώ πολλοί Ευρωπαίοι πολιτικοί μιλούσαν για κόπωση της Κοινότητας ως προς την αποδοχή νέων κρατών μελών. Μια καθυστέρηση της ενταξιακής πορείας των Δυτικών Βαλκανίων θα επέφερε δραματικές συνέπειες για την περιοχή. Οι μεταρρυθμίσεις στις χώρες αυτές θα πάγωναν, ενώ η αναζήτηση βιώσιμων λύσεων στα σοβαρά πολιτικά προβλήματα της περιοχής θα γινόταν πολύ πιο δύσκολη. Απόρροια των παραπάνω θα ήταν η μετατροπή της περιοχής σε κοιτίδα λαθρεμπορίου, οργανωμένου εγκλήματος, τρομοκρατών και Ισλαμιστών φονταμενταλιστών. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της κόπωσης της ΕΕ και της αδυναμίας της απορρόφησης νέων χωρών, θα πρέπει οι ίδιοι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί να προχωρήσουν σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις, παράλληλα με τη διαδικασία περαιτέρω διεύρυνσης έτσι ώστε να είναι περισσότερο προετοιμασμένη η Κοινότητα να δεχθεί στους κόλπους της τα νέα μέλη.⁸

6,7. Η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δυτικά Βαλκάνια, 30/5/2002 http://www.imm.gr/index.php?Itemid=76&id=444&option=com_content&task=view

8. Βλ. Katinka Barysch, "Widening, deepening and the prospects for Turkish membership", paper for the 6th Turkey- EU Membership, Observatory, May 2006.

Στο πλαίσιο της ενδυνάμωσης των σχέσεων καλής γειτονίας μεταξύ της Ένωσης και των χωρών με τις οποίες συνορεύει και δεν είναι μέλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ένα άρθρο με κατευθυντήριες γραμμές με τίτλο «Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει» όπου προσυπογράφει πλήρως τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας που εγκρίθηκαν στις 20 Ιουνίου 2011 και ζητά ταχεία πρόοδο στην εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων, σύμφωνα με τις αρχές και τους στόχους που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο. Η ανακοίνωση αυτή περιλαμβάνει τις βασικές αρχές και τους στόχους που πρέπει να υιοθετούν οι γειτονικές χώρες και οι οποίοι είναι «η κοινή δέσμευση στις παγκόσμιες αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου». Ακόμα πιο συγκεκριμένα, για τις χώρες της Νοτιανατολικής Ευρώπης προβλέπεται η υιοθέτηση μέτρων για ακόμα μεγαλύτερη οικονομική ολοκλήρωση και ισχυρότερη πολιτική συνεργασία προκειμένου να επιτευχθούν μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη διακυβέρνηση, για την ασφάλεια, για ζητήματα επίλυσης συγκρούσεων, συμπεριλαμβανομένων κοινών πρωτοβουλιών σε διεθνή fora για θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Η ανακοίνωση αυτή θέτει ως βασικούς στόχους τη στήριξη από πλευράς ΕΕ των κρατών εκείνων που κάνουν προσπάθειες για επικράτηση της δημοκρατίας στη χώρα, μέσω της ενίσχυσης της ελευθερίας του λόγου, του πολιτικού πλουραλισμού, της αμεροληψίας της δικαιοσύνης, του αγώνα κατά της διαφθοράς και της προώθησης της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

Σε οικονομικό επίπεδο, η ΕΕ δηλώνει πρόθυμη να συνδράμει την οικονομική ανάπτυξη των γειτονικών χωρών, μέσω της τόνωσης της εμπορικής δραστηριότητας, της προώθησης των επενδύσεων ούτως ώστε να αυξηθούν θέσεις εργασίας και το βιοτικό επίπεδο των λαών των χωρών αυτών.

Ακόμα ένα στόχο συνιστά η σύγκλιση της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης με τη Νότια Μεσόγειο προκειμένου να δημιουργηθούν «συνεκτικές περιφερειακές πρωτοβουλίες σε τομείς όπως το εμπόριο, η ενέργεια, η μετακίνηση, η μετανάστευση», οι οποίες θα ενισχύσουν τη διμερή συνεργασία με την Ένωση.

Ορισμένοι εταίροι ενδέχεται να επιθυμούν να προχωρήσουν περαιτέρω στην προσπάθεια ενσωμάτωσής τους, κάτι που απαιτεί μεγαλύτερη ευθυγράμμιση με τις πολιτικές και τους κανόνες της ΕΕ, που θα οδηγήσει σταδιακά στην οικονομική

ένταξη στην εσωτερική αγορά της ΕΕ. Η ΕΕ δεν επιδιώκει να επιβάλει ένα μοντέλο ή μια έτοιμη συνταγή για πολιτική μεταρρύθμιση, αλλά θα επιμείνει η διαδικασία μεταρρύθμισης κάθε χώρας εταίρου να αντικατοπτρίζει τη σαφή προσήλωσή της σε παγκόσμιες αξίες που αποτελούν τη βάση της ανανεωμένης προσέγγισής της. Η πρωτοβουλία ανήκει στον εταίρο και η υποστήριξη της ΕΕ θα προσαρμοστεί αναλόγως.⁹

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΡΑΚΑ

9. Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0303:FIN:el:PDF>

3. ΣΤΑΔΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε -ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗΣ –ΜΕΣΑ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Από τη στιγμή που ένα κράτος εκφράσει την επιθυμία να ενταχθεί στην ΕΕ, υπάρχουν ορισμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να υλοποιηθεί η είσοδος του κράτους αυτού στην Κοινότητα. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, τίθεται το ερώτημα, στο σημείο αυτό, κατά πόσο η ΕΕ είναι πλέον σε θέση να απορροφήσει νέα κράτη μέλη τη στιγμή μάλιστα που αυτά απέχουν αρκετά από την εναρμόνισή τους με το κεκτημένο τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό, η διεύρυνση της ΕΕ θα πρέπει να μπορεί να εμβαθύνει ως προς την ενσωμάτωση μέσω αποτελεσματικών θεσμών και πολιτικών υποδοχής νέων μελών. Τα προς ένταξη κράτη μέλη οφείλουν να προετοιμαστούν σε όλα τα επίπεδα προκειμένου να αποκτήσουν το νέο καθεστώς του κράτους μέλους καθώς επίσης και να γίνει αποδεκτή η προσχώρησή τους τόσο από την κοινή γνώμη των υφισταμένων κρατών μελών όσο και από το λαό των υποψήφιων κρατών.

Από τη στιγμή που οι χώρες με την ιδιότητα του υποψήφιου προς ένταξη κράτους πληρούν αυτά τα κριτήρια, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις μπορούν πλέον να ξεκινήσουν. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει για την ημερομηνία έναρξης των διαπραγματεύσεων με βάση τη γνώμη της Επιτροπής.

«Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις αποτελούν τη βάση της ενταξιακής διαδικασίας και αφορούν την υιοθέτηση, την υλοποίηση και εφαρμογή του κεκτημένου εκ μέρους των υποψήφιων χωρών. Στόχος τους δε είναι η αρωγή των υποψήφιων χωρών ώστε να είναι έτοιμες να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους ως κράτη μέλη από τη στιγμή που θα έχει ολοκληρωθεί η ένταξή τους. Οι διαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται ξεχωριστά, βάσει των ιδιαίτερων πλεονεκτημάτων κάθε υποψήφιας χώρας, συνεπώς ο βαθμός προετοιμασίας ποικίλλει από χώρα σε χώρα».¹⁰

Η πορεία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων καθορίζεται από ένα διαπραγματευτικό πλαίσιο το οποίο έχει οριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής και συνιστά τις κατευθυντήριες γραμμές βάσει των οποίων θα εξελιχθούν οι διαπραγματεύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε υποψήφιας χώρας. Το διαπραγματευτικό αυτό πλαίσιο καθορίζει τις αρχές και τις διαδικασίες των διαπραγματεύσεων, τα σημεία στα οποία θα πρέπει να εστιάσει η διαπραγμάτευση, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών θεμάτων, την εναρμόνιση με τυχόν παρεκκλίσεις από το κεκτημένο, τους τρόπους με τους οποίους

10. Η διαδικασία προσχώρησης ενός νέου κράτους μέλους

θα επιτευχθεί η σύμπνοια με το κεκτημένο, όπως η ελεύθερη διακίνηση προσώπων και αγαθών, και τα οποία κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων μπορεί να θιγούν. Επιπλέον, το διαπραγματευτικό πλαίσιο ορίζει την ύπαρξη ελέγχου προκειμένου να διακριβωθεί αν συμβαδίζουν οι οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις της προς ένταξη χώρας με την πορεία των διαπραγματεύσεων. Τέλος, ορίζεται και η «έκβαση των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα και ο αντικειμενικός στόχος της προσχώρησης».¹¹

Το παραπάνω διαπραγματευτικό πλαίσιο αφορά το κεκτημένο και οι διαπραγματεύσεις ξεκινούν από ένα στάδιο προετοιμασίας το οποίο αναλαμβάνει η Επιτροπή και είναι γνωστό ως “screening”. Στο στάδιο αυτό αξιολογείται η εκάστοτε χώρα, ανάλογα με το βαθμό ετοιμότητάς της για είσοδο στην ΕΕ αφού πρώτα ελέγξει διεξοδικά αν η χώρα αυτή είναι εξοικειωμένη με όλα τα κεφάλαια του κεκτημένου και αφού προσδιοριστούν τα κεφάλαια που θα ανοίξουν βάσει των κριτηρίων αναφοράς (benchmarks). «Τα κριτήρια αναφοράς αφορούν τα προπαρασκευαστικά στάδια που απαιτούνται για τη μελλοντική εναρμόνιση και συμμόρφωση με τις συμβατικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συμφωνίες σύνδεσης σε σχέση με το κεκτημένο. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα ως προς τυχόν κριτήρια αναφοράς ή το άνοιγμα ενός κεφαλαίου κατόπιν σχετικής σύστασης της Επιτροπής».¹²

Για την πραγματοποίηση των διαπραγματεύσεων απαιτούνται διμερείς διακυβερνητικές συναντήσεις στις οποίες συμμετέχουν τόσο τα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και η προς ένταξη χώρα. Κατά τη διάρκεια αυτών των συναντήσεων συζητούνται τα σημεία στα οποία πρέπει να συγκλίνει η υποψήφια χώρα με το κεκτημένο και το κατά πόσο πληρούνται τα κριτήρια αναφοράς (benchmarks) όπως τα νομοθετικά μέτρα και η πορεία της οικονομίας η οποία θα πρέπει να οδηγεί σε βιώσιμη οικονομία της αγοράς. Επίσης, θα πρέπει να αποδειχθεί το σχέδιο κοινής θέσης της ΕΕ που κατήρτισε η Επιτροπή και ενέκρινε ομόφωνα το Συμβούλιο. Παρόλα αυτά, αν διαπιστωθεί ότι ορισμένα κριτήρια αναφοράς δεν πληρούνται, ή οι προαπαιτούμενες προϋποθέσεις πάψουν να ισχύουν, κεφάλαια που έχουν κλείσει μπορούν να ξαναανοίξουν. Ακόμα, το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων ορίζει ότι σε περίπτωση που η υποψήφια χώρα παραβιάζει κατ’ εξακολούθηση τις βασικές αρχές της Ένωσης και τους όρους που απαιτούνται για την προσχώρησή της σε αυτή, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις μπορούν να ματαιωθούν με πρωτοβουλία που εισηγείται είτε η

Επιτροπή, είτε κατόπιν αιτήματος του ενός τρίτου των κρατών μελών. Οι ίδιοι, δηλαδή η Επιτροπή και το ένα τρίτο των κρατών μελών είναι και αυτοί που μπορούν να αποφασίσουν και τους όρους επανέναρξης των διαπραγματεύσεων. Το Συμβούλιο υιοθετεί τη σύσταση με ειδική πλειοψηφία και ύστερα από ακρόαση της ενδιαφερόμενης χώρας.

Τέλος, αν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ολοκληρωθούν με επιτυχία και κλείσουν όλα τα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων, η ένταξη πραγματοποιείται με τη σύναψη της συνθήκης προσχώρησης, ενός συμφώνου δηλαδή, μεταξύ των κρατών μελών και της προς ένταξη χώρας. Εντούτοις, θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι για την ένταξη μιας χώρας στην ΕΕ η διαδικασία είναι να γνωμοδοτεί αρχικά η Επιτροπή με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μετά το Συμβούλιο να αποφασίζει.

Η συνθήκη προσχώρησης συμπεριλαμβάνει «τα αποτελέσματα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, τους όρους προσχώρησης και τα μέτρα διασφάλισης ή τα αντισταθμιστικά μέτρα για τους τομείς όπου χρειάζεται περαιτέρω εμβάθυνση, όπως προκύπτει από την τελευταία αξιολόγηση της Επιτροπής· την προσαρμογή των θεσμικών οργάνων και των συνθηκών όπως η κατανομή των ψήφων στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή ο αριθμός των ευρωβουλευτών, των μελών της Επιτροπής των Περιφερειών κ.τ.λ.· την ημερομηνία προσχώρησης».¹³

Αφού λοιπόν, ολοκληρωθούν οι παραπάνω διαδικασίες, το τελευταίο στάδιο είναι η υποβολή της συνθήκης προσχώρησης προς κύρωση τόσο από την υποψήφια χώρα, η οποία πλέον είναι προσχωρούσα όσο και από τα ήδη κράτη μέλη. Συνεπώς, η ενταξιακή διαδικασία ξεκινά με μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές στους τομείς εκείνους που υστερεί το μελλοντικό μέλλος και στους οποίους καλείται να σημειώσει πρόοδο.¹⁴

Όπως κατέστη εμφανές στην προηγούμενη ενότητα, μια υποψήφια προς ένταξη χώρα πρέπει να περάσει από διάφορα στάδια διαπραγμάτευσης προκειμένου να υπογράψει τελικά τη συνθήκη προσχώρησης. Αφού υλοποιηθεί αυτό, ξεκινάει η ενταξιακή διαδικασία όπου για κάθε υποψήφια χώρα υπάρχει εκ των προτέρων μια προενταξιακή στρατηγική η οποία στόχο έχει να υποστηριχθεί η χώρα αυτή, με τους τρόπους που αναλύονται παρακάτω, για τη μελλοντική της ένταξη, καθορίζοντας το πλαίσιο και τα μέσα της διαδικασίας.

Η προενταξιακή αυτή στρατηγική περιλαμβάνει μεταξύ άλλων «διμερείς συμφωνίες, διάλογο σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο όπου καθορίζονται τα κριτήρια ένταξης μιας χώρας στην Ε.Ε και κατά πόσο αυτά πληρούνται στα δύο αυτά επίπεδα, εταιρικές σχέσεις ενόψει της προσχώρησης όπου επισημαίνεται η ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών και το θεσμών της εκάστοτε υποψήφιας χώρας προκειμένου να δεχθεί την οικονομική ενίσχυση που προβλέπεται μέσω των κοινοτικών κονδυλίων».¹⁵

Ακόμα, η προενταξιακή στρατηγική περιλαμβάνει και τα εθνικά προγράμματα που αναλαμβάνει η υποψήφια χώρα τα οποία θέτουν ως στόχο την εφαρμογή του κεκτημένου (ΕΠΕΚΚ) και τα οποία περιλαμβάνουν ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση των προϋποθέσεων για την ένταξη της χώρας όπως αυτές ορίζονται στα κριτήρια αναφοράς και τη συμμετοχή στα προγράμματα, στους οργανισμούς και στις επιτροπές της ΕΕ όπου όμως κυρίως έχουν ρόλο παρατηρητή. Στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής, εντάσσεται και η χρηματοδοτική βοήθεια προς την υποψήφια χώρα, προκειμένου να υλοποιήσει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις, να ενισχύσει τις υποδομές και τους θεσμούς της και να ενισχύσει την οικονομία της με απώτερο στόχο την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Η χρηματοδοτική βοήθεια παρέχεται στην υποψήφια χώρα, μέσω του προγράμματος PHARE το οποίο αρχικά θεσπίστηκε για την οικονομική υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της Ουγγαρίας και της Πολωνίας και με την πάροδο του χρόνου αποτέλεσε το βασικότερο μέσο παροχής βοήθειας για την προετοιμασία των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. «Η δράση αυτή ενισχύθηκε με την εφαρμογή του μέσου προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών (ISPA) καθώς και του ειδικού προγράμματος ένταξης για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη (SAPARD) για την περίοδο 2000-2006.»¹⁶

Προκειμένου να διαπιστώσει η Επιτροπή την καταλληλότητα της χώρας προς ένταξη, πιο συγκεκριμένα, το κατά πόσο η χώρα αυτή είναι έτοιμη να αναλάβει τις υποχρεώσεις της ως κράτος μέλος, συντάσσει ετήσιες εκθέσεις αξιολόγησης οι οποίες ξεκινούν από τη στιγμή της υποβολής του αιτήματος της προσχώρησης και συνεχίζονται μέχρι την πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΕ. Οι εκθέσεις έχουν μια παρόμοια διάρθρωση που περιλαμβάνει μια λεπτομερή αξιολόγηση βάσει των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, συμπεριλαμβανομένης μιας αξιολόγησης κεφάλαιο προς κεφάλαιο της υιοθέτησης και της εφαρμογής του κεκτημένου.

Δεν θα πρέπει να παραληφθεί ότι στο μεταβατικό αυτό στάδιο, προκειμένου οι υποψήφια προς ένταξη χώρες να υλοποιήσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και να ενισχύσουν τους θεσμούς και τις υποδομές τους, δέχονται προενταξιακή χρηματοδοτική βοήθεια. Απώτερος σκοπός της Ένωσης είναι η συμβολή της στη σταδιακή εναρμόνιση της υποψήφιας χώρας με το κοινοτικό κεκτημένο.¹⁷

Τα αποκαλούμενα " κριτήρια της Κοπεγχάγης ", που καθορίστηκαν τον Δεκέμβριο 1993 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, ορίζουν ότι κάθε υποψήφια χώρα πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την ένταξή της στην ΕΕ μεταξύ των οποίων η ύπαρξη σταθερών θεσμών, που να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, λειτουργικής οικονομίας της αγοράς και ικανότητας να αντιμετωπίζει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης και ικανότητας να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, ειδικότερα να συμμορφωθεί με τους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.¹⁸

Ορόσημο της ενταξιακής διαδικασίας συνιστά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης το 1995 το οποίο όρισε με μεγαλύτερη σαφήνεια την υποχρέωση του υποψήφιου προς ένταξη κράτους να εφαρμόσει τις βασικές αρχές και κανόνες της ΕΕ προσαρμόζοντας ανάλογα τις υποδομές του και τις διοικητικές και δικαστικές του δομές. Η προσαρμογή αυτή κρίνεται αναγκαία όχι μόνο για την ενσωμάτωση του κοινοτικού δικαίου στο εθνικό δίκαιο αλλά και για την επιβολή της νομοθεσίας. Αυτό υπαγορεύει η αμοιβαία εμπιστοσύνη που απαιτείται μεταξύ των μερών για την προσχώρηση στην ΕΕ.

Σημαντικό επίσης είναι και δε θα πρέπει να παραβλεφθεί ο ρόλος των θεσμικών οργάνων της Ένωσης τα οποία παίζουν το μείζονα ρόλο στη διαδικασία ενσωμάτωσης ενός νέου κράτους και τα οποία θα πρέπει να είναι υπεύθυνα για τις αποφάσεις και αξιολογήσεις τους. Τέλος, οι μέθοδοι λήψης αποφάσεων θα πρέπει να είναι αποτελεσματικοί και να συμβάλλουν στη διαμόρφωση και εφαρμογή κοινών πολιτικών σε όλους τους τομείς. Γενικά, η ΕΕ θα πρέπει να θέσει σαφή κριτήρια για την είσοδο νέων χωρών στους κόλπους της και να επανεξετάσει το ενδεχόμενου του κορεσμού που μπορεί να έχει επέλθει στο όλο εγχείρημα της διεύρυνσης, το οποίο και καθίσταται σαφές από την κρίση που διανύουμε και η οποία δεν είναι μόνο οικονομική αλλά και πολιτική, με τους κλυδωνισμούς στα θεμέλια του ευρωπαϊκού οικοδομήματος να γίνονται ολοένα και πιο εμφανείς.

4. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΓΔΜ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), (συνταγματικό όνομα: Република Македонија) έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1991 κατόπιν του διαμελισμού της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας.¹⁹

Τα εδάφη της ΠΓΔΜ ήταν παλιότερα το νοτιότερο τμήμα της Γιουγκοσλαβίας. Τα σύνορά της ορίστηκαν λίγο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο· η *Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία* του Τίτο δημιούργησε την *Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας*. Αυτό έγινε δυνατό με τη συναίνεση του Στάλιν και την αναγνώριση των Σλαβομακεδόνων ως ξεχωριστό συστατικό έθνος εντός της Γιουγκοσλαβίας. Το νεοσύστατο κράτος έγινε έτσι μία από τις έξι ισότιμες ομόσπονδες δημοκρατίες.²⁰

Σύμφωνα με απογραφή του 2002, το 64,7% του πληθυσμού είναι Χριστιανοί ορθόδοξοι και το 33,3% Μουσουλμάνοι. Το 0,3% ανήκει σε άλλες χριστιανικές ομολογίες, ενώ το 1,63% τοποθετείται σε άλλα δόγματα. Με αφορμή την πλειονότητα του ορθόδοξου πληθυσμού στη χώρα η ΠΓΔΜ προσπάθησε να χρησιμοποιήσει ακόμα και τη θρησκεία ως μέσο απόδειξης της μακεδονικής ρίζας του λαού της βαφτίζοντας την Ορθόδοξη Εκκλησία της «Μακεδονική» προκαλώντας για ακόμα μια φορά με το ζήτημα της ονομασίας.²¹

19,20. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

21. Οι ορθόδοξοι χριστιανοί είναι μοιρασμένοι: βρίσκονται υπό την Αρχιεπισκοπή Οχρίδος και την Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία ξεχωριστά, ως αποτέλεσμα διαφωνιών στο θέμα της αυτοκεφαλίας και του ονόματος της εκκλησίας της ΠΓΔΜ. Η Αρχιεπισκοπή Οχρίδος είναι η εκκλησία που αναγνωρίζεται επίσημα από τις υπόλοιπες ορθόδοξες εκκλησίες αλλά όχι από την κυβέρνηση της ΠΓΔΜ. Η Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία αποσχίστηκε το 1967 από τους κόλπους του Σερβικού Πατριαρχείου και αυτοανακηρύχθηκε αυτοκέφαλη. Αυτή μόνο αναγνωρίζεται από την κυβέρνηση, αλλά δεν αναγνωρίζεται επίσημα από καμία ορθόδοξη εκκλησία (θεωρείται σχισματική). Η σχισματική «Μακεδονική Ορθόδοξη Εκκλησία» οικειοποιείται τώρα και το "Αρχιεπισκοπή Οχρίδος", 9/10/2009, <http://www.amen.gr/index.php?mod=news&op=article&aid=739>

Η χώρα αναφέρεται συχνά ως «Μακεδονία» εκτός Ελλάδος από τα ΜΜΕ, ενώ θα πρέπει να επισημανθεί και ότι 133 χώρες την έχουν αναγνωρίσει με αυτή την ονομασία, γεγονός που «προκαλεί σύγχυση με το ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας ή την ευρύτερη περιοχή της λεγόμενης γεωγραφικής Μακεδονίας». Στην Ελλάδα αναφέρεται ανεπισημώς από συγκεκριμένους κύκλους ενίοτε ως *Δημοκρατία των Σκοπίων*, *Σκόπια*, *κράτος των Σκοπίων*, *ΠΓΔΜ* ή με την αγγλική συντομογραφία *FYROM*, η οποία χρησιμοποιείται και από πολλά κράτη και όλους τους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι πολλά κράτη την έχουν αναγνωρίσει με το συνταγματικό της όνομα, ωστόσο σε διεθνή φόρα χρησιμοποιείται το *FYROM*.

Τον Ιανουάριο του 1991 ο πρόεδρος της *Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας* Κίρο Γκλιγκόροφ (Kiro Gligorov) μετά από δημοψήφισμα στη γειτονική χώρα κηρύσσει την ανεξαρτησία της χρησιμοποιώντας το αμφισβητούμενο όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» και τελικά αποσχίζεται ειρηνικά από τη Γιουγκοσλαβία. Στο ζήτημα της ονομασίας ο γηραιότερος μέχρι πρότινος πολιτικός στην ΠΓΔΜ έμεινε στην ελληνική συνείδηση ως μετριοπαθής, ωστόσο η επικρατέστερη άποψη για όσους τον γνώριζαν ήταν ότι είχε την ευφυΐα και την ευστροφία να ελίσσεται διπλωματικά ώστε να φαίνεται μετριοπαθής και συναινετικός. Σε συνέντευξή του το 2010 είχε πει ότι οι Σκοπιανοί είναι Σλάβοι και όχι Μακεδόνες και ότι «σοβαροί ιστορικοί γελούν με αυτά που συμβαίνουν στη χώρα μου τα τελευταία χρόνια. Υπάρχουν ιστορικοί στη χώρα μου που υποστηρίζουν πως εμείς βρισκόμαστε στα χόματα αυτά 2000 χρόνια πριν από το Μέγα Αλέξανδρο. Για γέλια δηλαδή..Έλεγα σε ένα φίλο μου ιστορικό πως έτσι όπως πάμε, θα βγούμε απευθείας απόγονοι του Αδάμ και της Εύας και θα αποδειχθεί ότι και ο Παράδεισος είναι μακεδονικός και ιδιοκτησία μας».²²

Το 2005 η ΠΓΔΜ πήρε την υποψηφιότητα για ένταξη στην ΕΕ, χωρίς ακόμα όμως να έχει επιλύσει τα διπλωματικά ζητήματα και ζητήματα εξωτερικής πολιτικής τόσο με την Ελλάδα όσο αφορά τη χρήση του ονόματος όσο και με τη Βουλγαρία με την οποία διατηρεί ψυχρές σχέσεις. Αν και συμμετείχε στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι στις 2 Απριλίου του 2008, η ΠΓΔΜ δεν έλαβε τελικά πρόσκληση

για την ένταξή της στη συμμαχία λόγω της διαφωνίας με την Ελλάδα σχετικά με το όνομα.

5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΓΔΜ- ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα, ως μέρος της περιοχής των Βαλκανίων, ανέκαθεν είχε περίπλοκες σχέσεις με τους βόρειους γείτονές της οι οποίες άλλοτε εδράζονταν σε οικονομικές και πολιτισμικές συναλλαγές από πλευράς της Ελλάδας και άλλοτε σε ανταγωνισμούς για τα εθνικά συμφέροντα της κάθε χώρας. Κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου} νέα κράτη αρχίζουν να εγκαθιδρύονται στην περιοχή των Βαλκανίων των οποίων οι εθνικοί στόχοι έρχονται σε σύγκρουση με τα ελληνικά συμφέροντα οδηγώντας έτσι σε έντονους ανταγωνισμούς, μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις σε διπλωματικό επίπεδο και εμπλοκή σε διαφορετικά στρατόπεδα. Γενικότερα, η Ελλάδα και τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη τα οποία αναδύθηκαν από τις στάχτες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων κινούνταν διαρκώς από το άκρο της σύγκρουσης στο άκρο της συνεργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, αναμφισβήτητα, η ιστορία της FYROM και η ενταξιακές της προσπάθειες έχουν σημαδευτεί από τις σχέσεις της με την Ελλάδα οι οποίες πέρασαν από πολλές διακυμάνσεις από το 1992 μέχρι σήμερα. Κύρια αιτία προστριβής υπήρξε το ζήτημα της ονομασίας του οποίου η επίλυση ακόμα δεν έχει επέλθει κυρίως λόγω λάθος πολιτικών που ακολουθήθηκαν όλα αυτά τα χρόνια από το σύνολο των κυβερνήσεων. Συνοπτικά, η ιστορία του ζητήματος της ονομασίας έχει ως εξής:

Το 1948 ο Τίτο ονόμασε την περιοχή Μακεδονία και άρχισε σιγά σιγά να εμφανίζεται σλαβομακεδονική συνείδηση καθώς ο Σλαβογενής ή Σλαβόφωνος πληθυσμός της περιοχής άρχισε να νιώθει περιθωριοποιημένος και με ξεχωριστή εθνική ταυτότητα από αυτή των Σέρβων, των Βουλγάρων και των Ελλήνων. Όσοι επομένως δεν είχαν ισχυρή Βουλγαρική, Ελληνική ή Σερβική διαφοροποιήθηκαν και ενώθηκαν υπό κοινή γλώσσα και τόπο.

«Έτσι όταν ο Τίτο συνέλαβε την ιδέα να δημιουργήσει ένα νέο έθνος και να το βαπτίσει "Μακεδονικό", είχαν προηγηθεί ζυμώσεις τεσσάρων δεκαετιών που προετοίμασαν τους πληθυσμούς, ώστε να αποδεχτούν την εθνογένεση. Η διαδικασία αυτή, (της εθνογένεσης) δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα και συνεχίζεται στις μέρες μας. Αποτέλεσμα αυτού, είναι οι ακραίες εθνικιστικές θέσεις και η αίσθηση εξωτερικής απειλής που χαρακτηρίζει σήμερα την κοινωνία της χώρας».²³

Από τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του, το κράτος βρίσκεται σε διαρκή διπλωματική αντιπαράθεση με την Ελλάδα λόγω του συνταγματικού ονόματος του «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Το βασικό επιχείρημα της Ελλάδας ενάντια στο όνομα αυτό ήταν η ελληνική ρίζα του όρου και η ήδη υπάρχουσα χρήση του για τον προσδιορισμό γεωγραφικής περιοχής εντός των συνόρων της Ελλάδας.²⁴ Για το λόγο αυτό η χώρα μας καθυστέρησε την αναγνώριση της γειτονικής χώρας υπό το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» κρίνοντας ότι στο παρασκήνιο του ζητήματος αυτού υπέφωσκαν και εδαφικές διεκδικήσεις της ΠΓΔΜ στη βόρεια Ελλάδα. Έτσι, η Ελλάδα προσπαθούσε να προβάλλει στο εξωτερικό την εικόνα της ως σταθερής δημοκρατίας, ανεπτυγμένης οικονομίας και ισότιμου μέλους των κυριότερων διεθνών οργανισμών (σε αντίθεση με τους βόρειους γείτονές της) μολονότι ακόμα αμφιταλαντευόταν ακόμα μεταξύ του δυτικού προσανατολισμού και του περιφερειακού της ρόλου στα Βαλκάνια.²⁵

Μέρος της διαμάχης αποτέλεσε και η τεράστια κινητοποίηση του ελληνισμού σε όλο τον κόσμο. Κορυφαία στιγμή αυτής ήταν το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης στις 14 Φεβρουαρίου 1992, με ένα εκατομμύριο διαδηλωτές και σύνθημα «η Μακεδονία είναι Ελληνική». Στις 17 Σεπτεμβρίου του 1991 η Συνέλευση της FYROM ανακήρυξε την ανεξαρτησία της χώρας προκαλώντας σειρά αντιδράσεων από πλευράς Ελλάδας η οποία στη Συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 4^{ης} Δεκεμβρίου 1991 έθεσε τρεις όρους στη γείτονα χώρα η οποία θα έπρεπε να τους αποδεχθεί προκειμένου η Ελλάδα να αναγνωρίσει το νεοσυσταθέν κράτος. Αρχικά, θα έπρεπε να αλλάξει το όνομα “Μακεδονία” το οποίο εσωκλείει γεωγραφική αλλά όχι εθνοτική βάση, δεύτερον θα έπρεπε να αναγνωρίσει ότι δεν θα υπάρξουν εδαφικές διεκδικήσεις από μέρους της FYROM εναντίον της Ελλάδας και τρίτον καθίστατο επιτακτική η αναγνώριση της μη ύπαρξης μακεδονικής μειονότητας στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο της Έκτακτης Υπουργικής Συνόδου της ΕΠΣ που συνεκλήθη στις Βρυξέλλες στις 15 Δεκεμβρίου 1991 υιοθετήθηκε μια κοινή θέση για τους όρους που έπρεπε να πληρούνται για να γίνει η αναγνώριση των διαφόρων δημοκρατιών. Το κείμενο αναφέρει τα εξής:

24.Υπουργείο Εξωτερικών 10/10/2007, «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Ελλάδα, Το ζήτημα του ονόματος, σελ.1 <http://www.ypex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture>

25.Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας

«Η Κοινότητα και τα κράτη- μέλη της ζητούν επίσης από κάθε γιουγκοσλαβική δημοκρατία πριν από την αναγνώριση , να δεσμευτεί ότι θα υιοθετήσει συνταγματικές και πολιτικές εγγυήσεις που εξασφαλίζουν ότι δεν έχει εδαφικές διεκδικήσεις κατά γειτονικού κράτους- μέλους της Κοινότητας και ότι δε θα διεξάγει εχθρική προπαγάνδα εναντίον γειτονικού κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης ονομασίας που συνεπάγεται εδαφικές διεκδικήσεις.»²⁶

Μετά από κύματα αντιδράσεων σε όλη την Ελλάδα και κυρίως στη Θεσσαλονίκη αναφορικά με το ζήτημα της ονομασίας και μετά από διάφορες δηλώσεις εκπροσώπων της κυβέρνησης οι οποίες προκαλούσαν σύγχυση ως προς την περιοριστική ή μη ερμηνεία του τρίτου όρου του ΕΠΣ, στις 11 Ιανουαρίου 1992, ανακοινώθηκε η θετική για την ΠΓΜΔ απόφαση της Επιτροπής Διαιτησίας, η οποία προκάλεσε μεγάλη έκπληξη στην ελληνική πολιτική σκηνή. Σε αυτή αναφέρεται μεταξύ άλλων, ότι «η χρήση του ονόματος Μακεδονία δε θα μπορούσε να υπαινίσσεται καμία εδαφική διεκδίκηση έναντι άλλου Κράτους». Λόγω όμως της αρνητικής απόφασης της Επιτροπής κατά της αναγνώρισης της Κροατίας και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, ο πρωθυπουργός Μητσοτάκης είχε την ευκαιρία να αποκτήσει τη γερμανική και ιταλική στήριξη, από τη μια πείθοντας τους ομολόγους του για τα προβλήματα βιωσιμότητας της κυβέρνησής του μετά από πιθανή αναγνώριση της FYROM και από την άλλη υποσχόμενος τη στήριξή του στην αναγνώριση της Κροατίας.

Έτσι, στις 15 Ιανουαρίου 1992 η ΕΠΣ αγνοεί τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Διαιτησίας, αναγνωρίζει τη Σλοβενία και την Κροατία αλλά όχι την ΠΓΔΜ. Με την απόφαση αυτή λήγει η περίοδος συνεργασίας και διαλλακτικότητας της Ελλάδας προς την πρώην Γιουγκοσλαβία και την ΠΓΔΜ.

Η αλλαγή στην ελληνική πολιτική ως προς την ΠΓΜΔ ξεκινά με επιστολή του τότε Υπουργού Εξωτερικών, Αντώνη Σαμαρά προς τους ομολόγους του στην ΕΠΣ στις 17 Ιανουαρίου 1992, στην οποία υποστηρίζει ότι η λέξη «Μακεδονία» δε θα πρέπει να περιλαμβάνεται στην ονομασία της ΠΓΔΜ. Αρχικά, η θέση αυτή είναι διαπραγματεύσιμη, πολύ σύντομα όμως καθίσταται μη διαπραγματεύσιμη, μετά τη σύγκληση του δευτέρου Συμβουλίου Πολιτικών Αρχηγών στις 13 Απριλίου 1992, όπου αποφασίζεται η αποφυγή οποιουδήποτε συμβιβασμού που θα περιελάμβανε τη λέξη «Μακεδονία». Η θέση αυτή διατηρήθηκε ουσιαστικά μέχρι το 2001. Η

26. Tziampiris A. "The Macedonian Name Dispute and European Union Accession"

υιοθέτηση της μαξιμαλιστικής αυτής θέσης για το ζήτημα της ονομασίας, τόσο από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, με την οριακή διατήρηση της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας όσο και η μετέπειτα κυβέρνηση Παπανδρέου που ως αξιωματική αντιπολίτευση είχε προσυπογράψει τη σκληροπυρηνική αυτή στάση, γνώρισε ευρεία αποδοχή και από το λαό στον οποίο ήταν ιδιαίτερος δημοφιλής.

Λόγω της μαξιμαλιστικής αυτής θέσης, μια σειρά από σημαντικές προσπάθειες διεθνούς μεσολάβησης για την επίλυση του ζητήματος αυτού απέβησαν άκαρπες. Πιο συγκεκριμένα, τον Απρίλιο 1992 ο Υπουργός Εξωτερικών της Πορτογαλίας Πινέιρο πρότεινε ένα πακέτο διακανονισμού κατά το οποίο πρότεινε την ονομασία «Νέα Μακεδονία» για την ΠΓΔΜ και το οποίο αμέσως απορρίφθηκε από ελληνικής πλευράς. Η δεύτερη προσπάθεια επίλυσης του ζητήματος της ονομασίας πραγματοποιήθηκε από τον Βρετανό διπλωμάτη Robin O'Neil ο οποίος στις 3 Δεκέμβρη 1992 ανακοίνωσε ότι η ΠΓΔΜ είναι έτοιμη να αποδεχθεί το όνομα Δημοκρατία της Μακεδονίας σε όλες τις διεθνείς της συναλλαγές, γεγονός όμως που για ακόμα μια φορά δεν έγινε αποδεκτό από ελληνικής πλευράς. Η τρίτη προσπάθεια προήλθε από τους διαπραγματευτές του ΟΗΕ Cyrus Vance και Lord Owen οι οποίοι πρότειναν την ονομασία «Nova Makedonija» στη σλαβική της μορφή χωρίς να μεταφράζεται η οποία όμως για ακόμα μια φορά προσέκρουσε στη μαξιμαλιστική θέση της Ελλάδας και ως εκ τούτου απορρίφθηκε.²⁷

Σε μια προσπάθεια να γίνει αξιολόγηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κατά την περίοδο 1991-1992 θα λέγαμε ότι υπήρξε πλήρης συνεργασία της Ελλάδας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας αναφορικά με τα θέματα που προέκυψαν από τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και τη μη χρήση της δυνατότητας άσκησης βέτο, συνεργασία για την καταδίκη των Σέρβων για τα εγκλήματα που τελέστηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου, συμφωνία για την καθιέρωση της Ειρηνευτικής Διάσκεψης, για την ίδρυση της Επιτροπής Διαιτησίας και για την αναγνώριση της Κροατίας και της Σλοβενίας. Αναφορικά με την ΠΓΔΜ, η ελληνική εξωτερική πολιτική παρουσίασε μετριοπάθεια και υπήρξε πρόθυμη να συνεργαστεί για την επίτευξη συμβιβασμού στη βάση του ζητήματος της ονομασίας. Ωστόσο, το ενδεχόμενο να βρεθεί συμβιβαστική ονομασία παραμένει ανοιχτό σχεδόν σε όλες τις αποφάσεις και έγγραφα, υπό την προϋπόθεση όμως να τηρηθούν οι όροι της σχετικής απόφασης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας.

27. Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ., 1996 «Το ζήτημα των Σκοπίων, Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση», Αθήνα, Ι. Σιδέρης σελ.152

Στη συνέχεια, υιοθετήθηκαν «σωφρονιστικά» οικονομικά μέτρα εναντίον της ΠΓΔΜ με αποκορύφωμα το εμπάργκο του Φεβρουαρίου 1994 επί κυβερνήσεως Παπανδρέου και το κλείσιμο του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στα Σκόπια. Το εμπάργκο αυτό οδήγησε τις σχέσεις της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ σε ακόμα χειρότερα επίπεδα, ενώ κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1994 το πρόβλημα της ονομασίας δημιούργησε σοβαρό διπλωματικό ζήτημα το οποίο κυριαρχούσε τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Τα μέτρα αυτά δε απέδωσαν, αφού από τη μια η κυβέρνηση της ΠΓΔΜ δεν άλλαξε τη στάση της και από την άλλη ασκήθηκε στην Ελλάδα δριμεία κριτική. Πιο συγκεκριμένα, η εμπλοκή της Ελλάδας στη διαμάχη για την ονομασία της ΠΓΔΜ, της δίδαξε σημαντικά μαθήματα. Μεγάλο ήταν το πλήγμα για τη διπλωματία της χώρας καθώς θεωρήθηκε από τη διεθνή κοινότητα ότι η χώρα συνιστά μέρος του βαλκανικού προβλήματος.²⁸ Έτσι, έγινε εμφανές ότι η χώρα όχι μόνο δεν επωφελήθηκε από την περιφερειακή σταθερότητα αλλά θα έπρεπε να μοχθήσει για να διατηρήσει τη φήμη της ως χώρας που συμβάλει στη διατήρηση της σταθερότητας στη Νοτιανατολική Ευρώπη. Επίσης, η «εμμονή» με το Μακεδονικό Ζήτημα δεν επέτρεπε στην Ελλάδα να καθορίσει με επιτυχία την ιεραρχία των στόχων που έθετε στην εξωτερική της πολιτική. Η προσήλωση στο μακεδονικό της αποσπούσε την προσοχή από άλλα σημαντικά ζητήματα που απειλούσαν την εθνική ασφάλεια όπως η κρίση των Ιμίων το 1996 με την οποία η Τουρκία εμφανίστηκε ξανά στο προσκήνιο με νέες διεκδικήσεις στο Αιγαίο.

Καθίσταται σαφές ότι κατά την περίοδο 1992-1995 η ελληνική εξωτερική πολιτική υπέπεσε σε σωρεία λαθών, υιοθετώντας ακραίες λύσεις και ενεργώντας με σπασμωδικές κινήσεις, μη έχοντας ουσιαστική και βιώσιμη πολιτική πρόταση για την επίλυση του ζητήματος. Αρχικά, χαρακτηριστικός είναι ο αυτοεγκλωβισμός στη μαξιμαλιστική θέση όπου η ελληνική πλευρά δεν έδειξε καμία ευελιξία η οποία ενδεχομένως να οδηγούσε σε ενίσχυση των διμερών σχέσεων με την ΠΓΔΜ και σε αξιοποίηση των οικονομικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πρώτης. Αιτία των παραπάνω αποτέλεσε και η σύγχυση της εξωτερικής πολιτικής με τους μικροκομματικούς υπολογισμούς απόρροια των οποίων υπήρξε τόσο η μη επίλυση εκ της γενέσεως του ζητήματος της ονομασίας και η αδυναμία διευθέτησης της διαμάχης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας ή του ΟΗΕ, όσο η καταρράκωση της διεθνούς εικόνας της χώρας, κυρίως λόγω του σκληρού εμπάργκο που επέβαλε στην ΠΓΔΜ. Παρόλ' αυτά, θα μπορούσε να θεωρηθεί επιτυχία της

28. Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ., 1996 «Το ζήτημα των Σκοπίων, Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση», Αθήνα, Ι. Σιδέρης, σελ. 190-194. 25

περιόδου αυτής η ένταξη της γειτονικής χώρας στον ΟΗΕ με την προσωρινή ονομασία ΠΓΔΜ. Σημαντικό είναι ακόμα να τονιστεί και ο ρόλος που έπαιξε ο λαός, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό της χάραξη της εξωτερικής πολιτικής, επιβεβαιώνοντας έτσι τα λόγια του Κίσιγκερ ότι: «ο λαός μακροπρόθεσμα δε σέβεται τους ηγέτες που αντανακλούν τις δικές του ανασφάλειες ή που βλέπουν μόνο τα συμπτώματα των κρίσεων και όχι τις μακροπρόθεσμες τάσεις».

5.1 ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Το επόμενο στάδιο της σχέσης μεταξύ των δύο χωρών και το οποίο ακολούθησε το εμπάργκο που επέβαλε η Ελλάδα ήταν η Ενδιάμεση Συμφωνία της Νέας Υόρκης στις 13 Φεβρουαρίου 1995 με την οποία ουσιαστικά επιλύθηκε το ζήτημα του εμπάργκο και οι σχέσεις των δύο χωρών ομαλοποιήθηκαν. Με τη Συμφωνία αυτή δεν προτεινόταν κάποια εναλλακτική ονομασία, αλλά επρόκειτο για μια μεταβατική συμφωνία αμοτεροβαρούς χαρακτήρα και η οποία προέβλεπε αφενός μεν για την ΠΓΔΜ εξασφάλιση της αναγνώρισής της από την Ελλάδα, άρση των κυρώσεων σε βάρος της, μη παρεμπόδιση των προσπαθειών της για συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και ανάπτυξη ομαλών σχέσεων μεταξύ των δύο μερών. Από την άλλη πλευρά, τα οφέλη για την Ελλάδα ήταν η εξάλειψη του συμβόλου της Βεργίνας από τη σημαία της ΠΓΔΜ και η δήλωση με την οποία διευκρινιζόταν πως το Σύνταγμα της ΠΓΔΜ δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως βάση για οποιαδήποτε εδαφική διεκδίκηση εκτός των συνόρων ή οποιαδήποτε επέμβαση στο εσωτερικό άλλης χώρας για προστασία δικαιωμάτων ατόμων που δεν είναι πολίτες της πρώτης. Ωστόσο, στην Ενδιάμεση Συμφωνία υπήρχαν και διατάξεις κοινού ενδιαφέροντος στις οποίες προβλεπόταν εδαφική ακεραιότητα, πολιτική ανεξαρτησία, απαραβίαστο των συνόρων των δύο χωρών και ανάπτυξη συμβατικών σχέσεων (οικονομικών, εμπορικών και περιβαλλοντικών). Επίσης, περιελάμβανε ισχυρή ρήτρα επίλυσης των διαφορών από τη συμφωνία, με δικαίωμα προσφυγής στο διεθνές δικαστήριο με μονομερή ενέργεια, χωρίς να είναι απαραίτητη η σύνταξη συνυποσχετικού, με μόνη εξαίρεση αυτή του άρθρου 5 που αφορά θέματα διαπραγμάτευσης του ονόματος. Τέλος, η Ενδιάμεση Συμφωνία θα ίσχυε μέχρι την καταγγελία της από κάποιο από τα δύο κράτη.²⁹

Η Ενδιάμεση Συμφωνία της Νέας Υόρκης, βάσει του σχεδίου Vance- Owen είναι το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού που στηρίζεται σε δύο δεδομένα: αρχικά, ότι τα δύο κράτη δεν ήταν έτοιμα να υιοθετήσουν μια τελική συμφωνία που να επιλύει οριστικά το ζήτημα του ονόματος και δεύτερον, ήταν ώριμα να δεχθούν τη λήψη μιας σειράς μέτρων που θα βοηθούσε στην προσέγγισή τους και ενδεχομένως θα καθιστούσε το έδαφος πρόσφορο για την επίτευξη μιας συμβιβαστικής λύσης στο ζήτημα της ονομασίας.

29 Αντωνίου Δ. 12/10/2007 : Άρθρο στην Καθημερινή με τίτλο «Η ώρα της κρίσης για την ονομασία της ΠΓΔΜ»

Ο μεταβατικός χαρακτήρας της Συμφωνίας σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 23 έγκειται στα εξής:

1. Ότι η Μεταβατική αυτή Συμφωνία θα παραμείνει σε ισχύ ωσότου αντικατασταθεί από μια οριστική συμφωνία, με την πρόβλεψη ότι μετά από επτά χρόνια καθένα από τα μέρη μπορεί να αποχωρήσει από αυτή με γραπτή δήλωση η οποία θα πραγματοποιηθεί δώδεκα μήνες μετά την κοινοποίησή της στο άλλο μέρος.
2. Ότι η μεταγενέστερη συμφωνία που ορίζεται θα περιλαμβάνει και το θέμα του ονόματος.
3. Ότι θα υπάρξει minimum χρόνος απρόσκοπτης εφαρμογής.
4. Ότι θα υπάρξει εγγύηση για τις δύο χώρες ότι ανεξαρτήτως διεθνών ή εσωτερικών μεταβολών οι δεσμεύσεις από τη συμφωνία θα ισχύουν.
5. Ότι τίποτα δεν αποκλείει την επίτευξη οριστικής συμφωνίας σε μικρότερο χρονικό διάστημα.
6. Ότι επιτρέπει την παράκαμψη της οδού της κοινοβουλευτικής κύρωσης.³⁰

Σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της Συμφωνίας:

1. Τίποτα στο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ θα μπορούσε να ερμηνευτεί ότι συνιστά ή θα μπορούσε να συστήσει τη βάση οποιασδήποτε διεκδίκησης σε έδαφος εκτός των υπάρχοντων συνόρων της, με άλλα λόγια δε θα αποτελέσει πηγή αλυτρωτικών διεκδικήσεων.
2. Το Σύνταγμα της ΠΓΔΜ δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως βάση για επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις άλλου κράτους για την προστασία δικαιωμάτων μειονοτήτων. Αποκλεισμός ενδεχόμενου θέματος μακεδονικής μειονότητας στο ελληνικό έδαφος.
3. Υποχρέωση ΠΓΔΜ να χρησιμοποιήσει σύνταγμα στις διεθνείς της σχέσεις.
4. Λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τη απαγόρευση εχθρικών ενεργειών ή προπαγάνδας από όργανα ελεγχόμενα από το κράτος και αποθάρρυνση πράξεων ιδιωτών που ενδέχεται να προκαλέσουν βία, μίσος ή εχθρότητα μεταξύ των δύο κρατών.
5. Απαγόρευση χρησιμοποίησης «ήλιου ή αστεριού της Βεργίνας».³¹

30, 31: UNITED NATIONS, Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM, NEW YORK, 13 September 1995,

Σύμφωνα με τα άρθρα 1-8:

1. Η Ελλάδα αναγνωρίζει την ΠΓΔΜ ως ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος, με ένα προσωρινό όνομα, το οποίο ορίζεται σε επιστολή της Ελλάδας,
2. Καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων σε ένα συμφωνημένο επίπεδο, με τον τελικό στόχο καθιέρωσης πρεσβευτικών σχέσεων, γραφεία συνδέσμου και επιφύλαξη εκ μέρους της Ελλάδας για καθιέρωση σχέσεων σε ανώτατο επίπεδο, όσο διαρκεί η εκκρεμότητα του ονόματος.
3. Συμφωνία περί μη επιβολής εμποδίων στην κίνηση ανθρώπων και αγαθών στα εδάφη των δύο χωρών, από και προς το άλλο κράτος, υποχρέωση διευκόλυνσής τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η έννοια του εθίμου αφορά κυρίως στη δυνατότητα κρατών να δεχθούν ή όχι αλλοδαπούς στο έδαφός τους, με μόνη ουσιαστικά υποχρέωση τη μη επιβολή γενικών μέτρων απαγόρευσης.
4. Επικράτηση ανθρώπινων και πολιτιστικών σχέσεων στο πλαίσιο καλής γειτονίας.
5. Τα μέρη συμφωνούν να θεωρούν τα κοινά υπάρχοντα σύνορά τους απαραβίαστα, να σέβονται την κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και πολιτική ανεξαρτησία του καθενός από αυτά, να μην υποστηρίζουν τη δραστηριότητα τρίτου κράτους που στρέφεται εναντίον των αξιών αυτών, να απέχουν από την απειλή ή χρήση βίας και τέλος, να συνεχίσουν διαπραγματεύσεις για να καταλήξουν σε συμφωνία για τη διαφορά τους ως προς το όνομα.³²

Στο άρθρο 11, παράγραφος 1 βρίσκεται η αιτία για την οποία η ΠΓΔΜ προσέφυγε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης εναντίον της Ελλάδας, καθώς προέβλεπε την υποχρέωση της δεύτερης να μην εναντιώνεται σε αιτήσεις εισόδου της ΠΓΔΜ σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς στους οποίους η πρώτη είναι ήδη μέλος, με την επιφύλαξη εναντίωσης εάν χρησιμοποιείται σε αυτούς τους οργανισμούς από την ΠΓΔΜ όνομα διαφορετικό από αυτό που έχει υιοθετήσει η παράγραφος 2 της απόφασης 817 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, δηλαδή ΠΓΔΜ.³³

32, 33: UNITED NATIONS, Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM, NEW YORK, 13 September 1995,

Όσον αφορά το ζήτημα της επίλυσης του ονόματος, η Ενδιάμεση Συμφωνία στο άρθρο 5 ορίζει:

- «να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ σύμφωνα με την απόφαση 845 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας, με στόχο την επίτευξη συμφωνίας στη διαφορά που περιγράφεται σε εκείνη την απόφαση και στην απόφαση 817 (1993)».
- Θα πρέπει και τα δύο μέρη να αναγνωρίσουν την ανάγκη επίλυσης της διαφοράς η οποία είναι διεθνής, ενώ η Ελλάδα νομιμοποιείται να ασκεί πιέσεις για ταχεία και αποτελεσματική επίλυση. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να επικαλείται η Ελλάδα την αναγνώριση της διαφοράς σε διεθνές επίπεδο, σε διεθνείς οργανισμούς, σε διμερείς σχέσεις με ενδιαφερόμενα κράτη και να τα καλεί να παρέμβουν για την επίλυσή της.³⁴

Στο άρθρο 21 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας περιλαμβάνεται η ρήτρα επίλυσης των διαφορών οι οποίες διαφορές θα επιλύονται με ειρηνικά μέσα που προβλέπονται στον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, ενώ αν μετά την εξεύρεση λύσης προκύψει οποιοδήποτε πρόβλημα αναφορικά με το θέμα του ονόματος, υπάρχει η δυνατότητα να αναζητηθούν άλλες λύσεις ad hoc.

Άλλα άρθρα, όπως το 12, εξετάζοντας ουσιαστικά θέματα διαδοχής κρατών, αναγνωρίζει ότι ορισμένες συμφωνίες που δέσμευαν την Ελλάδα με την πρώην Γιουγκοσλαβία (ως ομοσπονδιακό κράτος) εξακολουθούν να δεσμεύουν την πρώτη με το διάδοχο κράτος, την ΠΓΔΜ, στην έκταση βέβαια του εδάφους και των αρμοδιοτήτων του. Ρητή μνεία γίνεται για τρεις διμερείς συμφωνίες, για τη Σύμβαση για αμοιβαίες νομικές σχέσεις, τη συμφωνία για αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και τη συμφωνία υδροοικονομίας που θίγει σημαντικά ελληνική συμφέροντα χρήσης των διεθνών ποταμιών και λιμνών και προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος. Προβλέπονται επίσης διαβουλεύσεις για ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος με ανανέωση υπαρχουσών και σύναψη νέων συμφωνιών.

Το Δεκέμβριο 1995 η ΠΓΔΜ τελικά εγκαθίδρυσε διπλωματικές σχέσεις με την ΕΕ, γεγονός που «δεν ήταν εφικτό μέχρι την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας», ενώ το Μάρτιο 1996, η νέα δημοκρατία συμμετείχε πλήρως στο πρόγραμμα PHARE της Ένωσης. Η Ενδιάμεση Συμφωνία παρείχε επίσης ένα επαρκές πλαίσιο για θεαματική

34: UNITED NATIONS, Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM, NEW YORK, 13 September 1995.

βελτίωση των διμερών οικονομικών σχέσεων η οποία οδήγησε τον Πρωθυπουργό της ΠΓΔΜ Ljupco Georgievski να περιγράψει την κατάσταση ως «μικρό θαύμα».³⁵

Στο πλαίσιο αυτό, της βελτίωσης των διμερών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, χαρακτηριστικά είναι τα οικονομικά στοιχεία σύμφωνα με τα οποία μέχρι το 1999, «ο συνολικός αριθμός των ελληνικών επενδύσεων ανερχόταν σε 150 εκατομμύρια δολάρια και τα επενδεδυμένα κεφάλαια σε 300 εκατομμύρια δολάρια». Μεταξύ 1995 και 2000 η Ελλάδα έγινε «ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΠΓΔΜ και ο μεγαλύτερος επενδυτής στη χώρα». Επίσης, η Ελλάδα αποτελούσε τον τρίτο προορισμό των εξαγωγών της ΠΓΔΜ και τη δεύτερη χώρα από την οποία προέρχονταν οι εισαγωγές της. Κατά την περίοδο 1995-2001 ο «μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης των ελληνικών επενδύσεων ήταν 223,55%. Μέχρι το Μάρτιο 2001 «οι ελληνικές εξαγωγές στην ΠΓΔΜ έφταναν το 25% των ελληνικών εξαγωγών στα Βαλκάνια, ενώ οι ελληνικές επενδύσεις εκεί δημιούργησαν 5000 θέσεις εργασίας».³⁶

Συνολικά, και σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία, την περίοδο των τελευταίων 11 ετών, οι ξένες επενδύσεις στην ΠΓΔΜ ανήλθαν σε 1,1 δισ US\$ περίπου. Οι ελληνικές επενδύσεις κατέχουν την πρώτη θέση σύμφωνα με το επενδυμένο κεφάλαιο (760 εκ. ευρώ περίπου) και απασχολούν περίπου 9000 άτομα. Οι ελληνικές επενδύσεις στην ΠΓΔΜ επικεντρώνονται σε επιχειρήσεις ενέργειας, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών βιομηχανίας τσιμέντου και καπνού, τροφίμων αναψυκτικών, ορυχείων και εξόρυξης μαρμάρου, έτοιμου ενδύματος και εμπορικών δραστηριοτήτων.³⁷

Πιο συγκεκριμένα, η κυβέρνηση μεταρρύθμισης του Κώστα Σημίτη, στα τέλη της δεκαετίας του '90 κατάφερε να συνδυάσει την ελληνική εξωτερική πολιτική στα Βαλκάνια με την ολοένα αυξανόμενη περιφερειακή οικονομική αλληλεξάρτηση. Στο πλαίσιο του προγράμματος εκσυγχρονισμού που εισήγαγε η κυβέρνηση Σημίτη, η χώρα απέκτησε νέα δυναμική στα Βαλκάνια και ενισχύθηκε ο ρόλος της ως ενδιάμεσου στη διαδικασία εξευρωπαϊσμού των χωρών της περιοχής.³⁸

35: Ροζάκης Χ., 1996, «Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ», Ελλάδα, Ι. Σιδέρης, σελ.7

36, 37, 38: Tziampiris A. "The Macedonian Name Dispute and European Union Accession" Βλ. Nikas, C. 2003. The effects of the interim accord on the economic relations between Greece and FYROM. In Athens-Skopje. The seven-year symbiosis (1995-2002) ed. E. Kofos and V. 31 Vlasidis, Athens: Papazisi Publishing.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης βάζει τέλος σε μια περίοδο οξείας αντιπαράθεσης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΜΔ και σηματοδοτεί μια νέα εποχή ειρηνικής συνεργασίας, μέσω της βελτίωσης των σχέσεων των δύο χωρών οι οποίες με τη Συμφωνία αυτή επέδειξαν αποφασιστικότητα να υποχωρήσουν αμοιβαία και να συνεργαστούν προς την κατεύθυνση της εξομάλυνσης των τεταμένων σχέσεών τους παρά το άλυτο ζήτημα του ονόματος. Η Συμφωνία αυτή, παρά το γεγονός ότι δεν επιλύει το ακανθώδες ζήτημα της ονομασίας, προσφέρει οφέλη και στις δύο πλευρές, ωστόσο, εναπόκειται σε αυτές να τα εκμεταλλευτούν και να τα αξιοποιήσουν τόσο για να καταλήξουν σε συμφωνία για τη διαφορά τους, η έκβαση της οποίας εξαρτάται και από μελλοντικούς και αστάθμητους παράγοντες, όσο και για να προάγουν σχέσεις καλής γειτονίας και περιφερειακής συνεργασίας.

5.2 Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2001

Στις προηγούμενες παραγράφους περιγράφηκε η σχέση Ελλάδας- ΠΓΔΜ μέχρι το 2001, όπου όπως έγινε σαφές η Ενδιάμεση Συμφωνία κατεύνασε τα τεταμένα πνεύματα που κυριαρχούσαν μέχρι τότε και στις δύο χώρες όπου οι εξωτερική πολιτική της καθεμιάς, αλλά και η αντιδράσεις του λαού στο εσωτερικό τους δεν επέτρεπε την ύπαρξη οποιασδήποτε σχέσης μεταξύ τους. Μετά λοιπόν από αυτή την περίοδο ηρεμίας και καλών σχέσεων γειτονίας, το 2001 εγκαινιάζεται μια νέα περίοδος στις σχέσεις των δύο χωρών επιστρέφοντας στα προ Ενδιάμεσης Συμφωνίας επίπεδα. Τη χρονιά εκείνη υπήρξε κρίση και αστάθεια στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ, κυρίως όσον αφορά μειονοτικά ζητήματα.

Πιο συγκεκριμένα, τον Αύγουστο του 2001 ξέσπασε κρίση στη χώρα με συμπλοκές Αλβανών αυτονομιστών και του κρατικού στρατού στα δυτικά της ΠΓΔΜ όπου διαμένουν κυρίως Αλβανοί και μουσουλμάνοι (το αλβανικό στοιχείο είναι συγκεντρωμένο κυρίως στη δυτική ΠΓΔΜ καθώς και στην πρωτεύουσα Σκόπια). Οι εχθροπραξίες έλαβαν τέλος με την συμφωνία της Οχρίδας στις 13 Αυγούστου, η οποία προβλέπει σειρά μέτρων συνδιαλλαγής, αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση, καθεστώς επίσημης γλώσσας του κράτους τα αλβανικά, ίση αντιπροσώπευση των Αλβανών στην δημόσια διοίκηση, και αφοπλισμό των αντιμαχομένων πλευρών.

Οι κοινοβουλευτικές εκλογές τον Οκτωβρίου του 2002 φέρουν στην εξουσία το Σοσιαλδημοκρατικό Συνασπισμό "*μαζί για την αλλαγή στη χώρα*", στον οποίο ηγείτο το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, το οποίο αναλαμβάνει την υποχρέωση να σεβασθεί την διαδικασία εφαρμογής της Συμφωνίας της Οχρίδος, με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης και διαφθοράς και την εξυγίανση της οικονομίας.

Η ελληνική εξωτερική πολιτική απέναντι στην κρίση της ΠΓΔΜ απέιχε από τη μαξιμαλιστική θέση που είχε υιοθετηθεί την περίοδο 1992-1995 και πιο συγκεκριμένα, η ελληνική πλευρά καταδίκασε την όποια προσπάθεια βίαιη αλλαγής των συνόρων στη Νοτιανατολική Ευρώπη, υποστήριζε τα ανθρώπινα και μειονοτικά δικαιώματα ενώ υπήρχε και ευρεία διακομματική συναίνεση για την αντιμετώπιση της κρίσης. Επιπλέον, εκείνη τη χρονιά της κρίσης, η Ελλάδα παρουσιάστηκε διεθνώς ως αρωγός στην προσπάθεια επίλυσης του σοβαρού εσωτερικού ζητήματος στην

ΠΓΔΜ και μάλιστα με ενεργή προσπάθεια παροχής βοήθειας από την ελληνική διπλωματία στην ΠΓΔΜ, στο πλαίσιο ευρύτερων πολυμερών προσπαθειών και διεθνών οργανισμών και με συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας των ελληνικών επιχειρήσεων στη χώρα.³⁹

Το μεγαλύτερο επίτευγμα της ελληνικής πλευράς την περίοδο εκείνη για να αποσοβηθεί η κρίση στην ΠΓΔΜ ήταν η συμφωνία σταθερότητας και συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και ΠΓΔΜ με πρωτοβουλία της ελληνικής διπλωματίας στις 9 Απριλίου 2001. Παράλληλα, ωστόσο, η ΠΓΔΜ προσπαθεί να επιτύχει τη διεθνή αναγνώριση με την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας», την οποία η Ελλάδα απορρίπτει και επιζητά συμβιβασμό στη βάση σύνθετης ονομασίας. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι η Ελλάδα δεν εκμεταλλεύτηκε προς όφελός της την εσωτερική αδυναμία της ΠΓΔΜ προκειμένου να επιλύσει με ευνοϊκό για αυτή τρόπο το ζήτημα της ονομασίας.⁴⁰

Οι αποφάσεις της Ελλάδας κατά την κρίσιμη περίοδο του 2001 εδράζονταν σε ορθολογιστικά κριτήρια με κυριότερο την ισχύ της χώρας μας στα Βαλκάνια η οποία θα μπορούσε να καταστεί ηγετικός παράγοντας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μέσω της βοήθειας της ΠΓΔΜ ενώ παράλληλα θα έπρεπε να εξασφαλίσει τη διατήρηση της ισορροπίας ισχύος στην περιοχή. Αναγκαία ήταν επίσης και η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της γείτονος χώρας προκειμένου να αποφευχθούν επικίνδυνες συρράξεις αλλά και για να προστατευτούν τα συμφέροντα των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην περιοχή. Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι το αποτέλεσμα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής της συγκεκριμένης περιόδου ήταν η ενίσχυση της θέσης της χώρας μας η οποία έγκειται στην επιδίωξη του εθνικού συμφέροντος όπως αποδεικνύεται και από την ευρύτερη συναίνεση των κομμάτων, στο μέτρο του δυνατού αν ληφθεί υπόψη ο αλβανικός εθνικισμός ως αποσταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή.

5.3 2004 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Μέχρι το 2004 συνεχίζονταν οι διαπραγματεύσεις στον ΟΗΕ για την ονομασία της ΠΓΔΜ, ενώ πάνω από 60 χώρες την αναγνώριζαν ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας», μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονταν η Κίνα, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο με αποκορύφωμα την κυβέρνηση των ΗΠΑ να ανακοινώνει στις 4/11/2004 την αναγνώριση της ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατίας της Μακεδονίας». Προοδευτικά, η μαξιμαλιστική θέση της Ελλάδας η οποία απέκλειε κάθε αναφορά του όρου «Μακεδονία» βρισκόταν υπό σκέψη και δεν απέκλειαν αξιωματούχοι της κυβέρνησης αυτή να αλλάξει. Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους: «Η Ελλάδα έχει επιδειξει την καλή της θέληση, δηλαδή σε ό, τι αφορά μια αμοιβαία αποδεκτή λύση αυτή θα γίνει αποδεκτή από την Ελλάδα. Αν η γειτονική χώρα αποσυρθεί από την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας», μπορούμε να προχωρήσουμε σε κοινώς αποδεκτή λύση».

Το Μάρτιο του 2005 ο Mathew Nimetz εμφανίστηκε στο προσκήνιο με μια πρόταση επίλυσης 13 σημείων σύμφωνα με την οποία η ΠΓΔΜ θα αποκαλούνταν «Republika Makedonija-Skorje» ονομασία που θα χρησιμοποιούντα χωρίς μετάφραση. Η ελληνική πλευρά φάνηκε θετική να προχωρήσει σε συζητήσεις αν και υπήρχε έντονη ανησυχία για το εδάφιο που απαγορεύει τη χρήση του όρου Μακεδονία ή μακεδονικό και από την Ελλάδα, απορρίφθηκε, ωστόσο, από την ΠΓΔΜ.

Η προσπάθεια επίλυσης του ζητήματος της ονομασίας μέσω προτάσεων του Nimetz συνεχίστηκε για αρκετό καιρό, ωστόσο, μια σειρά γεγονότων το 2007-2008 επιδείνωσαν το κλίμα των διαπραγματεύσεων και τις σχέσεις των δύο χωρών. Το Δεκέμβριο του 2006, ο νεοεκλεγείς πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ Νικολά Γκρουέφσκι μετονόμασε το αεροδρόμιο της ΠΓΔΜ «Μέγα Αλέξανδρο», κίνηση η οποία προκάλεσε την αντίδραση της Ελλάδας, επικαλούμενη παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (άρθρο 7 περί μη εχθρικών ενεργειών και ενεργειών προπαγάνδας).⁴¹

Η δημοσίευση των Απομνημονευμάτων του Κίρο Γκλιγκόροφ έριξε περισσότερο φως στις αντιλήψεις και τις προθέσεις της σλαβομακεδονικής ηγεσίας. Ο Γκλιγκόροφ κατανόησε εγκαίρως τις μεταψυχροπολεμικές προτεραιότητες των δυτικών χωρών, που επιθυμούσαν τη σταθεροποίηση και όχι τις εθνικές διευθετήσεις ανάμεσα στους λαούς των Βαλκανίων. Φρόντισε συνεπώς να προβάλει με επιτυχία τις φιλειρηνικές

41: Tziampiris A. "The Macedonian Name Dispute and European Union Accession"

προθέσεις της χώρας του και να αφήσει τους Δυτικούς να ερμηνεύσουν την ελληνική διεκδίκηση του ονόματος της Μακεδονίας σαν εδαφική διεκδίκηση.⁴²

Έκρυσε επίσης με επιμέλεια τις αλυτρωτικές φιλοδοξίες της ΠΓΔΜ έναντι των γειτόνων της προσυπογράφοντας όμως ταυτόχρονα σε όλη του τη ζωή έγγραφα και θέσεις που ενείχαν αλυτρωτικές διεκδικήσεις κατά της Ελλάδας. Στα σχολικά βιβλία της χώρας του εξακολούθησε να φιγουράρει ένας χάρτης με τις τρεις Μακεδονίες (γιουγκοσλαβική, βουλγαρική και ελληνική) ως έδαφος της ΠΓΔΜ με αναφορές στην αρχαία Μακεδονία την οποία ο ίδιος σε διεθνές συνέδριο το 2000 παραδέχθηκε ότι μολονότι δεν πιστεύει στην καταγωγή των Σκοπιανών από τους αρχαίους Μακεδόνες τόνισε την ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι ψυχολογικές ανάγκες του λαού του.⁴² Δε δίσταζε δηλαδή να χρησιμοποιεί την αρχαιότητα προκειμένου να οικοδομήσει πάνω σε αυτή αλλά και να ενισχύσει την εθνική ταυτότητα του λαού του. Ο ίδιος ο Γκλιγκόροφ σημειώνει στα απομνημονεύματά του τη θέση του για την «ενωμένη» Μακεδονία. «Όμως μόνο του ενός τρίτου του λαού – των Μακεδόνων που μένουν στο κομμάτι του Βαρντάρ, εξασφαλίστηκε η ελευθερία. Τι θα γίνει όμως με τα αδέρφια μας στα άλλα τμήματα της μοιρασμένης Μακεδονίας; Και από εδώ προέκυψε η θέση, για την οποία ακόμα και τώρα επιμένω ότι είναι πρωταρχικής σημασίας... ο μερικώς απελευθερωμένος λαός δεν είναι ελεύθερος...».⁴³

Το 1991, ως Πρόεδρος πλέον της ΠΓΔΜ, παρουσίασε μια ελαφρώς διαφορετική εκδοχή αυτής της επιχειρηματολογίας: «Παρόλο που γίνεται λόγος μόνο για ένα κομμάτι της Μακεδονίας, ... σ' αυτό το κράτος γίνεται πράξη η κυριαρχία του μακεδονικού λαού και αποτελεί την ελπίδα ότι ο μακεδονικός λαός, αργά ή γρήγορα, θα αρχίσει να ζει σε ένα ενιαίο πολιτισμικό και οικονομικό χώρο, και θα πραγματοποιήσει τους νόμιμους εθνικούς του στόχους [11]».⁴⁴

Επίσης, μέσω των απομνημονευμάτων του γίνονται εμφανή και στοιχεία που τον συνδέουν ως προς την εθνική του ταυτότητα με τη Βουλγαρία παραδεχόμενος ότι το επίθετό του μέχρι το 1941 ήταν Γκλιγκόροβοτς.⁴⁵

42, 43, 44, 45: : Η εποχή του Κίρο Γκλιγκόροφ και το ζήτημα της ονομασίας, Πώς οι μετριοπαθείς εθνικιστικές πολιτικές του δυναμιτίζουν το σήμερα, Αριστοτέλης Τζιαμπίρης 23/03/2012

<http://foreignaffairs.gr/articles/68708/aristotelis-tziampiris/i-epoxi-toy-kiro-gkligkorof-kai-to-zitima-tis-onomasias?page=5>

Βλ. Γκλιγκόροφ Κίρο, Απομνημονεύματα, Κούριερ Εκδοτική, 2000, σελ. 42, 105.

Βλ. Kofos Evangelos, "The Vision of 'Greater Macedonia'", The Friends of the Museum of the Macedonian Struggle, 1994.

Είναι σαφές πως επρόκειτο για έναν ηγέτη με άριστες γνώσεις της διπλωματίας και των διεθνών σχέσεων μολονότι δεν μπορούσε να αντικρούσει τα κατά τα άλλα πειστικά και εύλογα επιχειρήματα της ελληνικής πλευράς. Αυτό το κατάφερε χωρίς να αντικρούει την εγκυρότητά τους αλλά προβάλλοντας τη θέση ότι σε περίπτωση επικράτησης των ελληνικών θέσεων θα προκύψει αποσταθεροποίηση στην περιοχή των Βαλκανίων (απευκταίο από όλες τις εμπλεκόμενες δυνάμεις).⁴⁶

«Τέλος, σημαντικό είναι και το γεγονός ότι ο Γκλιγκόροφ διέθετε την εξαιρετική ικανότητα να παρουσιάζεται στη διεθνή κοινότητα ως πρόθυμος για συμβιβασμό, χωρίς όμως να χρειάζεται ποτέ να προχωρήσει σε ουσιαστικές παραχωρήσεις. Μολονότι ποτέ δεν αποδέχτηκε την ελληνική θέση για το θέμα του ονόματος, σε αρκετές περιπτώσεις φάνηκε πρόθυμος να αλλάξει την πολιτική της χώρας του για το ζήτημα αυτό».⁴⁷

46,47: : Η εποχή του Κίρο Γκλιγκόροφ και το ζήτημα της ονομασίας, Πώς οι μετριοπαθείς εθνικιστικές πολιτικές του δυναμιτίζουν το σήμερα, Αριστοτέλης Τζιαμπίρης 23/03/2012

<http://foreignaffairs.gr/articles/68708/aristotelis-tziampiris/i-epoxi-toy-kiro-gkligkorof-kai-to-zitima-tis-onomasias?page=5>

Το Σεπτέμβριο του 2007, η Ελλάδα απέρριψε δημόσια και επίσημα τη μαξιμαλιστική θέση του 1992, με την τότε Υπουργό Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη να δηλώνει ότι η Ελλάδα δεν αποκλείει πλέον τον όρο Μακεδονία από τη σύνθετη ονομασία της ΠΓΔΜ η οποία θα ήταν προτιμότερο να περιελάμβανε γεωγραφικό προσδιορισμό, ενώ γίνεται και μια προσπάθεια η διένεξη να αφορά πλέον όχι μόνο την ονομασία αλλά και ευρύτερα τις σχέσεις καλής γειτονίας που παραβιάζονται με τις δράσεις της ΠΓΔΜ. Την ίδια περίοδο η Αθήνα δεν απέκλειε το σενάριο της άσκησης βέτο στην προσπάθεια της ΠΓΔΜ να ενταχθεί τόσο στην ΕΕ όσο και στο ΝΑΤΟ αν και εφόσον δεν επιλυθεί το ζήτημα της ονομασίας με μια κοινώς αποδεκτή λύση. Μετά τις εξελίξεις του έτους αυτού, η διαμάχη για την ονομασία θα μπορούσαμε να πούμε ότι έχει αλλάξει περιεχόμενο εφόσον με τη στάση της ΠΓΔΜ προκύπτει και θέμα εθνότητας. «Η Ελλάδα θα πρέπει να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα και να αναγνωρίσει ότι υπάρχει μακεδονικό κράτος και μακεδονικό έθνος», δήλωσε ο Πρόεδρος της ΠΓΔΜ Γκιόργκι Ιβάνοφ σε δήλωσή του για το θέμα της Προεδρίας της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης που θα αναλάμβανε η ΠΓΔΜ το 2010.⁴⁸

Συνεπακόλουθο των παραπάνω ήταν η άσκηση βέτο από πλευράς Ελλάδας στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ το 2008 μπλοκάροντας έτσι την είσοδο της ΠΓΔΜ στον οργανισμό. Κατά συνέπεια στη γειτονική χώρα, άρχισε να αναπτύσσεται σε ακραίο βαθμό ο εθνικισμός και οι σχέσεις των δύο χωρών έφτασαν και πάλι στο ναδίρ. Στο πλαίσιο της έξαρσης του εθνικισμού, ο Γκρουέφσκι διεμήνυσε στον Έλληνα ομόλογό του την αξίωση της ΠΓΔΜ για ύπαρξη και διακριτική μεταχείριση μακεδονικής μειονότητας στην Ελλάδα.

Το Νοέμβριο του 2008 η ΠΓΔΜ κατήγγειλε το βέτο της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995 και συγκεκριμένα του άρθρου 11, παράγραφος 1. Πιο συγκεκριμένα, η προσφυγή αυτή, που ασκήθηκε μονομερώς από την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας κατά της Ελλάδας στις 17 Νοεμβρίου 2008, αποσκοπούσε κατ' ουσίαν στο να παρακάμψει τη διαδικασία διαπραγματεύσεων υπό τον ΟΗΕ για την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας και να εξαναγκάσει την Ελλάδα να μην ασκήσει στο μέλλον τις υποχρεώσεις της, που πηγάζουν από τη Συνθήκη του Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ) ως προς την αξιολόγηση της υποψηφιότητας της Πρώην Γιουγκοσλαβικής

Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Τελικά, στις 5 Δεκεμβρίου 2011, το Δικαστήριο με 15 ψήφους υπέρ και 1 κατά έκανε δεκτή την προσφυγή της ΠΓΔΜ κατά της Ελλάδας. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η Ελλάδα δε δικαιολογείται να θέσει εμπόδια στην ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ με το επιχείρημα ότι μετά την είσοδό της στον Οργανισμό θα χρησιμοποιήσει το συνταγματικό της όνομα και επισημαίνει ότι η ΠΓΔΜ έχει δικαίωμα να θέτει υποψηφιότητα σε οργανισμούς όπου η επιλογή των μελών γίνεται με ψηφοφορία.⁴⁹

Το Δικαστήριο καλεί τα δύο μέρη να εμπλακούν σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η σύσταση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι καλεί έμμεσα την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας να επιδείξει πνεύμα συμβιβασμού, έτσι ώστε οι διαπραγματεύσεις να απολήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση. Η Απόφαση δεν αφορά και δεν θα μπορούσε να αφορά τη διαδικασία λήψης απόφασης στο ΝΑΤΟ, ούτε τα ουσιαστικά κριτήρια και απαιτήσεις που θέτει η Συμμαχία για την εισδοχή νέων μελών σε αυτή.

Ειδικότερα, σχετικά με το ΝΑΤΟ, υπενθυμίζουμε ότι οι αποφάσεις του, συγκεκριμένα δε αυτές που ελήφθησαν στις Συνόδους Κορυφής του Βουκουρεστίου (2008), του Στρασβούργου (2009) και της Λισσαβόνας (2010), είναι ομόφωνες και αντανακλούν την κοινή πεποίθηση των μελών του ότι το ζήτημα της ονομασίας της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας θα πρέπει να επιλυθεί πριν από την πρόσκληση της για ένταξη στη Συμμαχία.⁵⁰

49. APPLICATION OF THE INTERIM ACCORD OF 13 SEPTEMBER 1995 (THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA v. GREECE) 5/12/2011

<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/16827.pdf>

50. Ανακοίνωση Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, 5/12/2011

<http://www.inews.gr/62/anakoinosi-ypourgeiou-exoterikon-schetika-me-tin-apofasi-tou-diethnous-dikastiriou-tis-chagis.htm>

Το δικαστήριο «επισημαίνει ότι η Ελλάδα έχει παραβιάσει το άρθρο 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, ωστόσο, η ερμηνεία της απόφασης στην Αθήνα έγκειται στο ότι η χώρα μας καταδικάστηκε μόνο υπό τη στενή έννοια του ζητήματος της παραβίασης του άρθρου 11 της Συμφωνίας. Αυτό σημαίνει ότι η απόφαση του Δικαστηρίου δεν εμποδίζει την ελληνική πλευρά από ανάλογες δράσεις στο μέλλον, δίνοντάς της έτσι την ευελιξία να επιμείνει στη συγκεκριμένη της στρατηγική σε συνδυασμό με νέες διπλωματικές πρωτοβουλίες. Σε αυτό συντείνει και η ανυπαρξία οποιασδήποτε πίεσης προς την ελληνική πλευρά την επομένη της απόφασης του Δικαστηρίου της Χάγης, καθώς ακόμα και στη Συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε 8-9 Δεκεμβρίου 2011, τρεις μέρες μετά την απόφαση του Δικαστηρίου δεν έγινε η παραμικρή μνεία σε αυτή. Επιπλέον, ο Γενικός Γραμματέας του NATO Anders Fogh Rasmussen κατέστησε σαφές ότι η απόφαση του Δικαστηρίου δεν επηρεάζει την απόφαση του Βουκουρεστίου το 2008 και επανέλαβε την πάγια θέση του θεσμού για μη ένταξη της ΠΓΔΜ χωρίς οριστική επίλυση του ζητήματος της ονομασίας. Ο ουδέτερος αυτός αντίκτυπος της απόφασης του Δικαστηρίου οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες οι οποίοι αφορούν τη συγκυρία, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, κατά την οποία βγήκε η απόφαση του Δικαστηρίου.⁵¹

Στην Αθήνα επικράτησε η άποψη ότι η καταδίκη της Ελλάδος, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, δε θα αναγκάσει σε επανασχεδιασμό της εθνικής πολιτικής στο θέμα του ονόματος. Επίσημες δηλώσεις και κείμενα του NATO αλλά και του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέστησαν σαφές ότι η καταδίκη δεν θα επηρεάσει τις ειλημμένες αποφάσεις έναντι της ΠΓΔΜ. Καταδεικνύεται έτσι η διεθνής απομόνωση στην οποία έχουν περιέλθει οι πολιτικοί επίγονοι του Κίρο Γκλιγκόροφ. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ύστερα από δύο δεκαετίες διαφωνιών και ενίοτε έντονων διπλωματικών συγκρούσεων, η επίλυση του ζητήματος της ονομασίας θα συνεισφέρει στην περιφερειακή σταθερότητα. Στις διεθνείς σχέσεις, όμως, επικρατεί ρευστότητα και αβεβαιότητα.

Μακροπρόθεσμα, η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα, ειδικά αν αλλάξουν οι προτεραιότητες της διεθνούς κοινότητας στα δυτικά Βαλκάνια. Γι' αυτόν τον λόγο, η ελληνική πολιτική ηγεσία θα πρέπει να εξετάσει σοβαρά όλες τις παραμέτρους μιας ενδεχόμενης καταγγελίας της

51: The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, Tziampiris A.
<http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>

Ενδιάμεσης Συμφωνίας σε πλαίσιο εντατικοποίησης των διμερών διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.⁵²

Αρχικά, η συμμετοχή της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ αφορούσε προσωπική φιλοδοξία του τότε προέδρου των ΗΠΑ George Bush ο οποίος ήθελα να επεκτείνει την επιρροή της Συμμαχίας στα Δυτικά Βαλκάνια. Για το λόγο αυτό και αναγνώρισε τη γειτονική χώρα με το συνταγματικό της όνομα. Δεν αποκλείεται η απόφαση του Δικαστηρίου να ήταν πολύ αυστηρότερη και με πολύ πιο δεσμευτικό αντίκτυπο για την Ελλάδα αν εκδιδόταν λίγους μήνες μετά την προσφυγή της ΠΓΔΜ και ενώ ακόμα ο Bush βρισκόταν στην εξουσία.⁵³

Δεύτερον, η οικονομική και πολιτική συγκυρία για την Ελλάδα αυτή την περίοδο είναι ίσως η δυσμενέστερη στην οποία έχει ποτέ βρεθεί η χώρα. Η οικονομική κρίση είναι άνευ προηγουμένου και έχει επίδραση σε πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο καθώς πρόκειται για κρίση του ίδιου το ευρώ και επηρεάζει άμεσα τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Δεδομένης της κατάστασης, με την κυβέρνηση συνασπισμού του Λουκά Παπαδήμου να προσπαθεί την επαναδιαπραγμάτευση του χρέους και την ψήφιση σημαντικών και επώδυνων για το λαό μέτρων, οι ηγέτες των ισχυρότερων κρατών δε θα ρισοκινδύνευαν την επιπλέον επιβάρυνση μιας τόσο ασταθούς και αδύναμης πολιτικής κατάστασης καθώς η έκβαση της κρίσης στην Ελλάδα θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στις διεθνείς αγορές και στο μέλλον του ευρώ. Παραδόξως, η εσωτερική αδυναμία της χώρας μας μετατρέπεται σε διεθνή διπλωματική ισχύ.⁵⁴

52. Η εποχή του Κίρο Γκλιγκόροφ και το ζήτημα της ονομασίας , Πώς οι μετριοπαθείς εθνικιστικές πολιτικές του δυναμιτίζουν το σήμερα, 23/3/2012, Τζιαμπίρης Α.

<http://foreignaffairs.gr/articles/68708/aristotelis-tziampiris/i-epoxi-toy-kiro-gkligkorof-kai-to-zitima-tis-onomasias?page=show>

53,54. The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, Tziampiris A.
<http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>

Τέλος, η εθνικιστική νοοτροπία του πρωθυπουργού της ΠΓΔΜ η οποία συχνά τείνει στον αυταρχισμό έχει κουράσει τις ΗΠΑ και τις Βρυξέλλες, οδηγώντας τη γειτονική χώρα σε διεθνή απομόνωση.

Είναι γεγονός ότι η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης αλλάζει τα δεδομένα και ουσιαστικά μεταθέτει τον άξονα της στρατηγικής της Ελλάδας από το χώρο του διεθνούς δικαίου που κατά κύριο λόγο τοποθετούνταν μέχρι σήμερα, στο χώρο της πολιτικής. Η απόφαση του Δικαστηρίου, αν και καταδικαστική όσον αφορά τη στάση της Ελλάδας στο Βουκουρέστι, δεν αφορά το ζήτημα της ονομασίας αλλά αντίθετα η απόφαση προτρέπει στην επίλυση του ζητήματος υπό τον ΟΗΕ. Καθίσταται επομένως σημαντικό να τονιστεί εκ νέου από την ελληνική πλευρά η πραγματική φύση του ζητήματος που δεν αφορά μόνο τη χρήση του ονόματος «Μακεδονία» και των παραγώγων του, αλλά κυρίως άπτεται των λεπτών ζητημάτων της ταυτότητας τόσο των κατοίκων της ΠΓΔΜ όσο και των κατοίκων της περιφέρειας της Μακεδονίας στην Ελλάδα. Το θέμα της «ονομασίας» αφορά επίσης τον τρόπο χρήσης της ιστορίας και τον τερματισμό της εσκεμμένης παραποίησης ιστορικών στοιχείων με στόχο τη δημιουργία ενός ‘εθνικού μύθου’ και τέλος αφορά τον τερματισμό της προώθησης αλυτρωτικών θέσεων που υποσκάπτουν την καλή γειτονία αλλά και το ευρωπαϊκό όραμα για την περιοχή. Οι πάγιες θέσεις της Ελλάδας παραμένουν επομένως καταρχήν σταθερές, στη γραμμή που υιοθετήθηκε το 2007 για «μία ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό *erga omnes*» με την παράλληλη στήριξη όλων των γειτονικών χωρών στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής προοπτικής των Δ. Βαλκανίων.⁵⁵

Η τακτική της Ελλάδας στο Βουκουρέστι, αν και αμφιλεγόμενη καθώς οδήγησε στην παραπομπή και καταδίκη της Ελλάδας από το Δικαστήριο της Χάγης, δημιούργησε επίσης ένα σημαντικό κεκτημένο το οποίο σήμερα παραμένει παγιωμένο. Συνέδεσε δηλαδή την είσοδο της χώρας στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ με την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας. Το κεκτημένο αυτό είναι επομένως σημαντικό να διατηρηθεί και να ενισχυθεί ενόψει δε και της επικείμενης Σύνοδο Κορυφής της συμμαχίας του ΝΑΤΟ στο Σικάγο. Αν και δε φαίνεται να υπάρχει κάποια μετατόπιση από την απόφαση του Βουκουρεστίου, είναι σημαντικό η Ελλάδα να προσέλθει κατάλληλα προετοιμασμένη ώστε να αντιμετωπιστεί η πιθανότητα κάποια από τις χώρες-συμμάχους να εγείρει το ζήτημα. Η δημιουργία μίας ομάδας εργασίας μέσα στο ΥΠΕΞ, με τη συνεργασία

55: The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, Tziampiris A.
<http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>

ειδικών επιστημόνων, είναι ένα βήμα που εφόσον υλοποιηθεί μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη δημιουργία και υποστήριξη της νέας στρατηγικής της Ελλάδας για το ζήτημα της ονομασίας. Ιδιαίτερη σημασία έχει τέλος και η στάση της Ελλάδας αναφορικά με την «Ενδιάμεση Συμφωνία» του 1995, βάση και τις οποίες προήλθε η καταδίκη της Ελλάδας. Αν και υπάρχει σχετική ομοφωνία στην άποψη ότι η Ενδιάμεση Συμφωνία είναι προβληματική και ελλειμματική, η καταγγελία της από μέρους της Ελλάδας θα είχε ουσιαστικό νόημα μόνο εάν γινόταν στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής εξωτερικής πολιτικής στο θέμα αυτό και όχι εάν γίνει ως αντίδραση στο αρνητικό αποτέλεσμα της Χάγης.⁵⁶

Ο τελικός στόχος μίας ανάλογης στρατηγικής είναι η διαφύλαξη των βασικών διαπραγματευτικών θέσεων της Ελλάδας για την εξεύρεση μίας συμβιβαστικής λύσης με σεβασμό προς τις δύο πλευρές και η σύναψη μίας τελικής συμφωνίας που θα είναι ικανή να αντικαταστήσει τη συμφωνία του 1995 μέσα σε δώδεκα μήνες όπως προβλέπεται από τα άρθρα της υπάρχουσας ενδιάμεσης συμφωνίας κλείνοντας έτσι το ζήτημα της ονομασίας.⁵⁷

Ο πρώην υπουργός εξωτερικών της ΠΓΔΜ Denko Maleski, διακρίνοντας την αμφίροπη απόφαση του Δικαστηρίου και τα αμφίβολα έννομα αποτελέσματα που αυτή παράγει κατά της Ελλάδας (με ό, τι αυτό συνεπάγεται, δηλαδή στις διαπραγματεύσεις για το όνομα στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στο Σικάγο) συνέστησε να είναι φειδωλή η χώρα του με τη θριαμβολογία. Τόνισε, επίσης, ότι η άρνηση του δικαστηρίου να επιβάλει στην Ελλάδα να μην εμποδίσει ξανά στο μέλλον τις προσπάθειες της ΠΓΔΜ για ένταξη σε διεθνείς οργανισμούς αποτέλεσε «ενδεικτικό στοιχείο της αδυναμίας του διεθνούς δικαίου να επιβληθεί έναντι κυρίαρχων κρατών».⁵⁸

56, 58: The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, Tziampiris <http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>

57. Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας – ΠΓΔΜ, 17/1/2012 <http://panosz.wordpress.com/2012/01/17/fyrom-35/>

Στις 14 Οκτώβρη του 2009, η Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την ΠΓΔΜ δεδομένου ότι είχε σημειώσει σημαντική πρόοδο στις βασικές προτεραιότητες για ένταξη μιας χώρας στην Ένωση. Η θέση της Ελλάδας ήταν σαφής και ο μετέπειτα πρωθυπουργός Παπανδρέου επεσήμανε ότι «το ζήτημα της ονομασίας θα πρέπει να επιλυθεί πριν αρχίσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΠΓΔΜ».

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι σήμερα η ελληνική πλευρά αξιώνει:

- (1) την υιοθέτηση οριστικής ονομασίας με γεωγραφικό προσδιορισμό του όρου «Μακεδονία», έναντι πάντων (*erga omnes*) και για κάθε χρήση, ώστε να αποφεύγεται σύγχυση με την Ελληνική Μακεδονία και να δοθεί τέλος στην αλυτρωτική πολιτική και στις εδαφικές βλέψεις της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας,
- (2) την έμπρακτη εγκατάλειψη από πλευράς πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας της οικειοποίησης της ιστορικής και εθνικής κληρονομιάς της Ελλάδας,
- (3) την επικύρωση της τελικής λύσης από το Συμβούλιο Ασφαλείας ΟΗΕ, ώστε να εξασφαλιστεί πλήρως ο σεβασμός και η ορθή εφαρμογή της.

Σήμερα, οι σχέσεις της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ λόγω της δικαίωσης της δεύτερης από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης βρίσκονται σε τέλμα, καθώς η σκοπιανή πλευρά έχει οχυρωθεί πίσω από την απόφαση του Δικαστηρίου. Με τη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Σικάγο να επίκειται, η σκοπιανή πλευρά εκμεταλλεύομενη τη δύσκολη οικονομική και πολιτική συγκυρία στην Ελλάδα, καθώς επίσης και την καταδικαστική σε βάρος της χώρας μας απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου, προετοιμάζεται για να επιτύχει το στόχο της, δηλαδή την ένταξή της στον ευρωατλαντικό αυτό θεσμό. Ο Μάθιου Νίμιτς, ερχόμενος στην Ελλάδα μετά από συνάντησή του με τον Νικολά Γκρουέφσκι ενέπνευσε ένα κλίμα ανησυχίας στην ελληνική πλευρά, (η οποία ωστόσο εμφανίζεται πρόθυμη να ξεκινήσουν εκ νέου οι διαπραγματεύσεις για την ονομασία υπό την αιγίδα του ΟΗΕ), λόγω της αδιαλλαξίας που χαρακτηρίζει το σκοπιανό πρωθυπουργό ο οποίος έχει οχυρωθεί πίσω από την απόφαση του Δικαστηρίου και δύσκολα θα μεταβληθεί η θέση του.

Βρισκόμαστε πλέον σε μια συγκυρία όπου το ζήτημα της ονομασίας θα πρέπει οριστικά να λυθεί χωρίς ωστόσο η Ελλάδα να υποχωρήσει λόγω της δυσμενούς της οικονομικής και πολιτικής κατάστασης στις πιέσεις τρίτων και να αποδεχθεί μια ονομασία που θα βλάπτει τα συμφέροντά της. Αναγνωρίζεται από την ελληνική πλευρά η ανάγκη για προσέγγιση των δύο χωρών εκ νέου και η οικοδόμηση κατάλληλου κλίματος που θα επιτρέψει την επίτευξη προόδου χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζονται οι συνεχείς προκλήσεις από τη γειτονική χώρα και οι προσπάθειές της να υπονομεύσουν την προσπάθεια αυτή επιβαρύνοντας την ατμόσφαιρα διαπραγμάτευσης που η ελληνική πλευρά επιδιώκει μαζί με το Μάθιου Νίμιτς.⁵⁹

Τελικά, παρά την επιστολή του Προέδρου της ΠΓΔΜ στον Κάρολο Παπούλια όσον αφορά την προσωρινή ονομασία FYROM με την οποία η γειτονική χώρα αρχικά θα επιδιώξει την ένταξή της στο ΝΑΤΟ, όπως αποδείχθηκε στην τελευταία Σύνοδο στο Σικάγο καμία μνεία δεν έγινε αναφορικά με ένταξη νέων χωρών στον ευρωατλαντικό θεσμό.⁶⁰

59: The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, Tziampiris
<http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>

60: Ένταξη στο ΝΑΤΟ ως πΓΔΜ ζητούν τα Σκόπια, 18/2/2012

<http://www.inews.gr/225/epistoli-ivanof-ston-papoulia-enopsei-tis-synodou-tou-nato.htm>

Το κλίμα που είχε διαμορφωθεί εν αναμονή της Συνόδου στο Σικάγο ήταν η συνέχιση της γραμμής που διαμόρφωσε η απόφαση του Βουκουρεστίου σύμφωνα με την οποία χωρίς επίλυση του ζητήματος του ονόματος δεν θα μπορέσει να υπάρξει ένταξη. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνταν διπλωματικοί κύκλοι στις ΗΠΑ αλλά και εντός του ΟΗΕ, χωρίς ωστόσο να είναι αμελητέες και φωνές που υποστήριζαν ότι το ζήτημα της ένταξης θα πρέπει να προχωρήσει και προέρχονται κυρίως από την Τουρκία, τη Σλοβενία και μερικώς από τη Βρετανία.⁶¹

«Χωρίς αμοιβαία αποδεκτή λύση στο ζήτημα της ονομασίας η ΠΓΔΜ δεν πρέπει να αναμένει πρόσκληση για ένταξη στο ΝΑΤΟ, είναι το μήνυμα του γ.γ. του ΝΑΤΟ Αντερς Φογκ Ράσμουσεν προς τα Σκόπια.⁶²

Η αρχή της ομοφωνίας στην οποία στηρίζεται η είσοδος μιας υπονήφιας προς ένταξη χώρας στο ΝΑΤΟ δεν μπορεί να αλλάξει και συνεπώς η μόνη λύση την οποία επιδιώκουν οι εμπλεκόμενοι είναι η επίτευξη μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης το συντομότερο δυνατόν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν αξιωματούχοι του ΝΑΤΟ αν και οι δύο χώρες επιδείξουν προθυμία και αμοιβαία υποχωρητικότητα για την εξεύρεση λύσης, αποφεύγοντας εξάρσεις ακραίου εθνικισμού και οχύρωση πίσω από μη ρεαλιστικές θέσεις.⁶³

Αυτό που κατά γενική ομολογία πρέπει να συμβεί είναι η επίτευξη συμφωνίας για οριστική επίλυση του ζητήματος με την κατάληξη σε ένα οριστικό όνομα το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε κάθε περίπτωση και από όλους. Με άλλα λόγια, το νέο όνομα που θα προκύψει, σύμφωνα με την σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, θα ισχύει έναντι κάθε χρήσης και προς όλους ανεξάρτητα αν στο εσωτερικό χρησιμοποιείται το όνομα «Μακεδονία», το οποίο όμως διεθνώς δεν θα έχει καμία νομιμοποίηση και ούτε θα μπορεί να παράγει έννομα αποτελέσματα.

Επιπλέον, το νέο όνομα αφού κατοχυρωθεί συνταγματικά εντός της χώρας, θα δεσμεύσει τη σκοπιανή πλευρά να αναφέρει το νέο αυτό όνομα, το οποίο χαρακτηρίζει και την ιθαγένεια σε όλα τα επίσημα έγγραφα του κράτους όπως τα διαβατήρια αλλά και στα διεθνή έγγραφα. Ακόμα, θα πρέπει να προβεί η σκοπιανή πλευρά ακόμα και στην υιοθέτηση της νέας ονομασίας στις διμερείς της σχέσεις με τις χώρες εκείνες που έχουν αναγνωρίσει τη χώρα με το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

61, 62, 63: Μόνο με ελληνικό «ναι» η ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, 29/2/2012, <http://www.protothema.gr/politics/article/?aid=180124>

Συνολικά, αν αναζητήσει κανείς τη βαθύτερη αιτία για τη διαιώνιση του μακεδονικού ζητήματος αυτή ήταν η κομματική αστάθεια στη χώρα μας η οποία την απέτρεψε από το να επιλύσει το πρόβλημα στις αρχές της δεκαετίας του '90 οπότε και ανέκυψε και το οποίο τότε ήταν λιγότερο σύνθετο από ότι έχει καταλήξει να είναι σήμερα, όπου και άλλες αξιώσεις γειτονικών κρατών εντείνονται. Δυστυχώς το ζήτημα της κομματικής αστάθειας στο εσωτερικό σε συνδυασμό με τις συνεχείς μεταβολές των ελληνικών διαπραγματευτικών θέσεων λόγω έλλειψης σαφούς σχεδιασμού της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής ήταν απόρροια του μικροκομματισμού και της δημιουργίας εντυπώσεων που τροφοδοτούσαν τις εξάρσεις του λαού και διαμόρφωναν την κοινή γνώμη ως προς το θέμα αυτό. Επίσης, έχει δοθεί όλα αυτά τα χρόνια τεράστια προσοχή στην επίλυση του ζητήματος της ονομασίας χωρίς ωστόσο να επισημαίνεται η μέθοδος που θα ακολουθήσει η Ελλάδα για την αναίρεση των «αλυτρωτικών αξιώσεων που μπορεί να καλλιεργήσει πολιτικά ή νομικά (μέσω του Συντάγματός του) το νέο κράτος επί της ελληνικής εδαφικής ταυτότητας».⁶⁴

64: Βασίλειος Μαρκεζίνης, «Η Ελλάδα των Κρίσεων, Ένα προσωπικό δοκίμιο», Α.Α Λιβάνη, σελ. 332.

5.4 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΕ-ΠΓΔΜ

Στις 10 Ιανουαρίου 2012, σε εκδήλωση που διοργάνωσε το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, με θέμα «Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας-ΠΓΔΜ» συζητήθηκε το μέλλον των σχέσεων Ελλάδας-ΠΓΔΜ και τι προοπτικές αυτό μπορεί να έχει στη βάση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας του 1995 και της προσφυγής της γείτονος χώρας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το οποίο και τη δικαίωσε. Ομιλητές ήταν ο γενικός διευθυντής του ΕΛΙΑΜΕΠ Θάνος Ντόκος και τις πτυχές του θέματος ανέπτυξαν ο ευρωβουλευτής της ΝΔ Γιώργος Κουμουτσάκος, ο ειδικός σύμβουλος του ΕΛΙΑΜΕΠ και πρώην σύμβουλος Βαλκανικών Υποθέσεων του υπουργείου Εξωτερικών Ευάγγελος Κωφός, καθώς και ο πρέσβης ε.τ. και ειδικός σύμβουλος του ΕΛΙΑΜΕΠ Αλέξανδρος Μαλλιός.

Το συμπέρασμα από την ομιλία αυτή ήταν ότι η Ελλάδα θα πρέπει να κινηθεί σε τρεις βασικούς άξονες για τη υιοθέτηση επιτυχούς στρατηγικής στο ζήτημα της ονομασίας και αυτοί είναι η διαφύλαξη, η διαπραγμάτευση και η δέσμευση. Η διαφύλαξη έγκειται στο βέτο που ασκήθηκε στο Βουκουρέστι το 2008 και το οποίο συνιστά σημαντικό διαπραγματευτικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιεί και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις αποφάσεις του για την οριοθέτηση της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την ΠΓΔΜ.

Όπως έχει σημειωθεί και προηγουμένως, η ενταξιακή προοπτική της ΠΓΔΜ περνάει μέσα από την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας με τη χώρα μας, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ούτε τον αποκλεισμό της πρώτης από την προσχώρηση σε διεθνείς οργανισμούς ούτε και τη διαίωνιση της τελατωδούς αυτής κατάστασης. Αντίθετα, σκοπό έχει την ενίσχυση και την υποβοήθηση της διαπραγμάτευσης.⁶⁵

Η Ελλάδα, θέτοντας κόκκινες γραμμές και πιέζοντας την ΠΓΔΜ με το τελεσίγραφο «λύση-ένταξη» επιδιώκει την υποχώρηση της σκοπιανής κυβέρνησης από την αδιάλλακτη θέση της η οποία τείνει να προκαλεί την ελληνική πλευρά και την προσαρμογή της στην υιοθέτηση της σύνθετης ονομασίας (που η Ελλάδα αποδέχθηκε) με γεωγραφικό προσδιορισμό και ισχύ έναντι όλων. Ο δεύτερος άξονας έγκειται στη συνέχιση της μέχρι τώρα σταθερής διαπραγμάτευσης η οποία η ελληνική πλευρά ευελπιστεί ότι θα αποδώσει καρπούς και θα οδηγήσει σε οριστική λύση και αποκατάσταση των σχέσεων των δύο χωρών.

65: Δημόσια συζήτηση με θέμα: «Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας – πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», 10/01/2012
<http://www.eliamep.gr/events/δημόσια-συζήτηση-με-θέμα-τα-επόμενα-β/>

Τέλος, ο τρίτος πυλώνας αναφέρεται (πέραν της οριστικής λύσης που επιδιώκεται, αν αυτή τελικά επιτευχθεί) στο ότι θα πρέπει με κάθε τρόπο να διασφαλιστεί η αποφυγή των προκλήσεων από πλευράς ΠΓΔΜ σε βάρος της Ελλάδας, τις οποίες η πρώτη χρησιμοποιεί ως πάγια διαπραγματευτική τακτική. Συνεπώς, η Ελλάδα θα πρέπει να εξασφαλίσει τη δέσμευση της ΠΓΔΜ, για τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων σε κλίμα καλής θέλησης, ηρεμίας και μετριοπάθειας διαφορετικά μπορεί να απειλήσει με καταγγελία της Ενδιάμεσης Συμφωνίας αυτή τη φορά από πλευράς της ΠΓΔΜ.⁶⁶

Θα μπορούσε να θεωρηθεί ως λύση η αποδέσμευση της χώρας μας από την Ενδιάμεση Συμφωνία η οποία επετεύχθη με την προϋπόθεση ότι θα ήτα προσωρινή και θα καθόριζε τις αρχές στις οποίες θα στηριζόταν μελλοντική συμφωνία για το ζήτημα της ονομασίας. Πλέον, η Ενδιάμεση Συμφωνία θεωρείται παρωχημένη και δεν προωθεί τα συμφέροντα της Ελλάδας στις σχέσεις της με την ΠΓΔΜ.⁶⁷

Τελικά, η απόφαση του Δικαστηρίου είναι περισσότερο πολιτική παρά νομική δεδομένου ότι αγνόησε την πληθώρα των αποδεικτικών στοιχείων για τις αλυτρωτικές διεκδικήσεις της ΠΓΔΜ όπως και της προπαγάνδας που προωθεί κυρίως μέσω της εκπαίδευσης.⁶⁸ Επίσης, δεν θα ήταν σάφρον να παρεκκλίνουμε των πολιτικών χειρισμών που μέχρι τώρα έχουμε επιλέξει ανεξαρτήτως αν η γειτονική χώρα συνεχίζει να αμφισβητεί σε διεθνές επίπεδο την κυριαρχία του ελληνικού κράτους στην περιοχή της Μακεδονίας αποσκοπώντας στην αποκλειστική χρήση του τοπωνυμίου αυτού χωρίς κανένα προσδιορισμό γεωγραφικό ή άλλο.

Η πρόταση του Ευάγγελου Κωφού είναι, «με πρωτοβουλία του ΥΠΕΞ να οργανωθεί ένα team ευρείας σύνθεσης με συμμετοχή ιστορικών, διπλωματών, νομικών, πολιτικών επιστημόνων, επιχειρηματιών και σοβαρών ομογενών, που μαζί με τα επιστημονικά ιδρύματα της Μακεδονίας μας θα στηρίξουν τις κρατικές προσπάθειες για ένα νέο περιβάλλον δημιουργικών σχέσεων στη βαλκανική μας γειτονιά, και πέρα από το Μακεδονικό. Η Αθήνα είναι μακριά. Ενεργοποιείστε και εμπιστευθείτε τη Θεσσαλονίκη που φέτος, μαζί με τη Μακεδονία γιορτάζουν τα 100χρονα του ελεύθερου ελληνικού βίου τους».⁶⁹

66, 67, 68, 69: Δημόσια συζήτηση με θέμα: «Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας – πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», 10/01/2012,

6. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΓΔΜ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει εκθέσεις προόδου όσον αφορά την ενταξιακή πορεία των υποψήφιων κρατών. Οι εκθέσεις αυτές πραγματοποιούνται κατά το στάδιο της αξιολόγησης (monitoring) της εκάστοτε υποψήφιας προς ένταξη χώρας από την Επιτροπή η οποία εκτιμά το βαθμό ετοιμότητας της κάθε χώρας να αναλάβει τις υποχρεώσεις της ως κράτους μέλους. Η έκθεση για τη FYROM, η οποία αναλύει ένα προς ένα τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, επισημαίνει το βαθμό στον οποίο αυτά πληρούνται καθώς και την πορεία των εσωτερικών μεταρρυθμίσεων που συντελούνται στη χώρα προκειμένου να επέλθει η εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Ξεκινώντας με τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, έχει καταστεί σαφές ότι μετά τις εκλογές του 2009 εφαρμόζονται οι περισσότερες συστάσεις του Οργανισμού για τη Συνεργασία στην Ευρώπη ενώ ο πολιτικός διάλογος στη χώρα έχει ενισχυθεί. Παραμένοντας στα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, και πιο συγκεκριμένα στην αναγκαιότητα ύπαρξης σταθερών θεσμών που να εγγυώνται το κράτος δικαίου, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, έχουν δρομολογηθεί οι βασικές προτεραιότητες αναφορικά με τη μεταρρύθμιση στην αστυνομία, το δικαστικό σύστημα, τη δημόσια διοίκηση, τη διαφθορά και τους μετανάστες. Αναλυτικότερα, η μεταρρύθμιση στο δικαστικό κλάδο, μείζονος σημασίας για την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε, έχει επίσης προχωρήσει. Τα πρώτα δικαστήρια έχουν στελεχωθεί από απόφοιτους της Ακαδημίας Δικαστών, έχουν ξεκινήσει τις εργασίες τους, θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία και η αμεροληψία του δικαστικού συστήματος μέσω διαφανών διαδικασιών για την τοποθέτηση δικαστών. Επιπλέον, μικρή πρόοδος έχει σημειωθεί στη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ενώ περαιτέρω προσπάθειες απαιτούνται για την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου και τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των φορέων επιβολής του νόμου. Ο εκλογικός κώδικας και το δίκαιο για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων τροποποιήθηκε προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια. Παρόλα αυτά η διαφθορά παραμένει και συνεχίζει να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα σε πολλούς τομείς και για το λόγο αυτό θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες.⁷⁰

70: THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT

Accompanying the document

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf

Επίσης, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην ενίσχυση και εφαρμογή του πλαισίου κατά της διαφθοράς, σημαντικής προτεραιότητας για την ενταξιακή πορεία της FYROM αν και ακόμα παρουσιάζονται ελλείψεις στην εφαρμογή του νόμου. Προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα διαφθοράς και να ενισχυθεί η διαφάνεια, τόσο «ο εκλογικός νόμος όσο και το δίκαιο της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων τροποποιήθηκαν». Σημαντική πρόοδος παρατηρείται όσον αφορά το άσυλο, τον αγώνα κατά του οργανωμένου εγκλήματος και των ναρκωτικών, καθώς επίσης και όσον αφορά τα εξωτερικά σύνορα και τη Συνθήκη του Σένγκεν.

«Σχετικά με τον αγώνα κατά του οργανωμένου εγκλήματος, η χρήση ειδικών τεχνικών έρευνας και η προστασία μαρτύρων έχει βελτιωθεί. Περαιτέρω προσπάθειες απαιτούνται και ειδικότερα για την εγκαθίδρυση ενός ολοκληρωμένου συστήματος πληροφοριών. Η χώρα έχει πετύχει μεγαλύτερο βαθμό εναρμόνισης με το κεκτημένο τόσο για τη νομοθετική της όσο και για τη διοικητική τη οργάνωση. Συνολικά ακόμα οι προετοιμασίες για αυτόν τον τομέα προχωρούν».⁷¹

«Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων έχει εδραιωθεί σε μεγάλο βαθμό».⁷² Το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας έχει υποστεί διαρθρωτικές αλλαγές, προωθούνται μεταρρυθμίσεις για την αναδιαμόρφωση της υποδομής των φυλακών, ενώ ακόμα δεν έχει αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της βίαιης, απάνθρωπης και μειωτικής συμπεριφοράς εκ μέρους των αστυνομικών.

Όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, συνολικά, η κατάσταση είναι ικανοποιητική. Υπάρχει, ωστόσο, ολοένα και αυξανόμενη ανησυχία όσον αφορά την πολιτική ανάμιξη στα ΜΜΕ. Όσον αφορά τις γυναίκες, έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση της οικογενειακής βίας ενώ απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εξίσωσή τους με τους άντρες στον τομέα της διοίκησης. «Αναφορικά με τα δικαιώματα των παιδιών, η παρακολούθηση των μαθημάτων στο σχολείο έχει αυξηθεί. Σχεδόν όλοι οι μαθητές του δημοτικού σχολείου συνεχίζουν και στο γυμνάσιο. Το δίκαιο για ανηλίκους τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο».⁷³

Όσον αφορά τα πολιτιστικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, σε συμμόρφωση και με τη Συμφωνία Πλαίσιο της Οχρίδας.

71, 72, 73: THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT

Accompanying the document

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στους τομείς της εκπαίδευσης της νεολαίας και του πολιτισμού αν και οι πόροι που αποδίδονται στην εκπαίδευση είναι ανεπαρκείς για την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής μεταρρύθμισης.

Το Δίκαιο των Γλωσσών, το οποίο προβλέπει ευρύτερη χρήση της Αλβανικής, έχει αρχίσει να εφαρμόζεται στο κοινοβούλιο. Σημαντική είναι η εγκαθίδρυση ενός φορέα ο οποίος εξειδικεύεται στα δικαιώματα των μειονοτήτων αν και επιπλέον προσπάθειες απαιτούνται για την αποτελεσματική αφομοίωση των εθνοτικών κοινοτήτων στη χώρα και πιο συγκεκριμένα στον τομέα της εκπαίδευσης. «Παρόλ' αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες για τις μικρότερες εθνοτικές ομάδες». Τα τέσσερα σχέδια δράσης του Πλαισίου 2005-2015 Δεκαετίας Ενσωμάτωσης των Ρομά, εφαρμόζονται με αργούς ρυθμούς αν και έχουν δοθεί κρατικά κεφάλαια για το σκοπό αυτό. «Οι Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δύσκολες συνθήκες διαβίωσης και διακριτική μεταχείριση».⁷⁴

Αναφορικά με το Κοινοβούλιο της χώρας, ο ρόλος του έχει ενισχυθεί, ενώ όσον αφορά τη δημόσια διοίκηση και τις δημόσιες υπηρεσίες, γίνονται προσπάθειες να επικρατήσει διαφάνεια, επαγγελματισμός και ανεξαρτησία ενώ κρίνεται απαραίτητος ο σεβασμός στο πνεύμα του νόμου.

«Στη βάση αυτή, και λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική πρόοδο των μεταρρυθμίσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι η FYROM πληροί επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια. Η εφαρμογή της Συμφωνίας Πλαίσιο της Οχρίδας παραμένει ένα βασικό στοιχείο δημοκρατίας και κράτους δικαίου στη χώρα».⁷⁵

Μείζονος, επίσης, σημασίας είναι και η αξιολόγηση των συνεργασιών της ΠΓΔΜ με τους θεσμούς και τους περιφερειακούς οργανισμούς της Ένωσης καθώς επίσης και με τις γειτονικές χώρες στο πλαίσιο της καλής γειτονίας η οποία υπάγεται στους στόχους της προενταξιακής στρατηγικής. Ικανοποιητική είναι και η συνεργασία της ΠΓΔΜ με ο Διεθνές Δικαστήριο στο πλαίσιο των διεθνών της υποχρεώσεων, ωστόσο η εναρμόνιση με τις βασικές αρχές της Ένωσης είναι επιβεβλημένη ιδίως αναφορικά με τη διμερή συμφωνία με τις ΗΠΑ περί ασυλίας η οποία δε συνάδει με αυτές.

74, 75: THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT

Accompanying the document

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf

Ακόμα, μερική πρόοδος παρατηρείται στον κλάδο της πολιτικής εξωτερικής ασφάλειας και άμυνας, κυρίως όσον αφορά την ενίσχυση της διοικητικής οργάνωσης. Η χώρα έχει ευθυγραμμιστεί με τις περισσότερες διακηρύξεις και κοινές θέσεις της Ε.Ε. κι έχει επιδείξει συνεχή δέσμευση για τη συμμετοχή της στις επιχειρήσεις της ΕΠΑΑ.

«Η χώρα συνεχίζει να συμμετέχει ενεργά σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας συμπεριλαμβανομένης και της Διαδικασίας Συνεργασίας Νοτιανατολικής Ευρώπης (SEECF), το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC) και τη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA)».⁷⁶

Η ΠΓΔΜ γενικά έχει καλές σχέσεις με τις χώρες της περιοχής. Ωστόσο, οι σχέσεις της με την Ελλάδα είναι αυτές που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα προβλήματα και αυτό λόγω της εκκρεμούς λύσης στο ζήτημα της ονομασίας. Η ΠΓΔΜ «έχει δεσμευτεί σε συζητήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ προκειμένου το ζήτημα αυτό να επιλυθεί».⁶⁵ Δηλώσεις και δράσεις οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις καλές σχέσεις γειτονίας θα πρέπει να αποφεύγονται. Η διατήρηση καλών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένης της εξεύρεσης κοινώς αποδεκτής επίλυσης στο ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, παραμένει αναγκαία. Για το ζήτημα αυτό στη συνέχεια της εργασίας υπάρχει ανάλυση τόσο για το ιστορικό του ζητήματος της ονομασίας όσο και ανάλυση της πορείας του από το 1991 έως σήμερα.

Το δεύτερο κριτήριο της Κοπεγχάγης που θα πρέπει να πληρείται για την προσχώρηση μιας χώρας στην ΕΕ είναι η διασφάλιση μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς, και της ικανότητας αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό επομένως, και σύμφωνα με τις εκθέσεις προόδου της ΠΓΔΜ, είναι γεγονός ότι η οικονομία της ΠΓΔΜ συρρικνώθηκε το 2009 λόγω της παγκόσμιας κρίσης, ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί πως έγιναν κάποια βήματα για την αντιμετώπιση της ανεργίας η οποία όμως εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα ιδίως στους νέους και στα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Επίσης, αδυναμίες στη διοίκηση και στο κράτος δικαίου εξακολουθούν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στον επιχειρηματικό τομέα.

76: THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT

Accompanying the document

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf

Επιπλέον, η FYROM έχει προοδεύσει αρκετά ώστε να γίνει μια λειτουργική οικονομία της αγοράς. «Θα πρέπει μεσοπρόθεσμα να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης, δεδομένου ότι εφαρμόζει δυναμικά το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα προκειμένου να μειώσει σημαντικές δομικές αδυναμίες».⁷⁷ Αξιοσημείωτη είναι ακόμα η ολοκλήρωση των ιδιωτικοποιήσεων, έχει επέλθει απελευθέρωση των τιμών και του εμπορίου, ενώ απλοποιήθηκε και η είσοδος στην αγορά και επομένως, παρά τις δυσκολίες και τη διεθνή οικονομική κρίση, η ΠΓΔΜ έχει ανταποκριθεί ικανοποιητικά.

Δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί, ωστόσο, η επιδείνωση της οικονομικής της πολιτικής, η αύξηση των δημοσίων εξόδων, η αύξηση του δημόσιου χρέους και η επιδείνωση της εξωτερικής ανισορροπίας. Επιβράδυνση παρατηρείται και στις ροές άμεσης ξένης επένδυσης, μείωση των κεφαλαίων για την αντιμετώπιση της δομικής ανεργίας ενώ αναγκαία είναι η ενίσχυση των προσπαθειών για την «ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος, ώστε να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Επίσης, ρυθμιστικοί και εποπτικοί φορείς στερούνται ακόμα της απαραίτητης ανεξαρτησίας και πόρων για να εκπληρώσουν επαρκώς τις λειτουργίες τους. Παρά τις προσπάθειες να περιοριστεί η παραοικονομία, το ζήτημα παραμένει μια σημαντική πρόκληση.

Επιπροσθέτως, το κεκτημένο καθώς και η προενταξιακή στρατηγική τονίζουν την ανάγκη εναρμόνισης του υποψήφιου κράτους με την ΕΕ, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις ένταξής του και προσαρμόζοντας ανάλογα τις διοικητικές του δομές ιδιαίτερα όσον αφορά τον τομέα της ελευθερίας μετακίνησης, της τελωνειακής ένωσης και των μεταφορών. Στο πλαίσιο αυτό, «η ΠΓΔΜ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην ικανότητά της να εναρμονιστεί με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους, ιδιαίτερα όσον αφορά τις μεταφορές, τα τελωνεία, τη φορολογία και τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια. Μικρότερη πρόοδος έχει σημειωθεί σε άλλους τομείς όπως η ενέργεια, το περιβάλλον, η απασχόληση και η κοινωνική πολιτική. Ωστόσο, οι δεσμεύσεις της χώρας κατά τη Συμφωνία Σταθερότητας και Συνεργασίας έχουν υλοποιηθεί».⁷⁸

77, 78: THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT

Accompanying the document

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011

Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί πρόοδος στον τομέα της ελεύθερης μετακίνησης εργατικού δυναμικού, όπου η εναρμόνιση με το κεκτημένο βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο. Δεν έχει υπάρξει πρόοδος όσον αφορά το δικαίωμα της εγκατάστασης και της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών. Όσον αφορά τον τομέα της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίου, η πρόοδος παρατηρήθηκε μόνο στον αγώνα κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, η χώρα συνεχίζει να ανταποκρίνεται σε βασικές προκλήσεις. Όσον αφορά την απελευθέρωση της βίζας, η χώρα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο και έχει εκπληρώσει τα κριτήρια-ορόσημα. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή πρότεινε τον Ιούλιο του 2009 την άρση της υποχρέωσης που είχαν οι πολίτες της ΠΓΔΜ να χρησιμοποιούν βίζα για τις μετακινήσεις του.

Επίσης, πρόοδος παρατηρείται και στον τομέα του δικαίου των επιχειρήσεων αν και το νομικό πλαίσιο για τα λογιστικά και τον οικονομικό έλεγχο έχει μείνει πίσω, μικρή πρόοδος για την ενίσχυση του νομικού πλαισίου και της θεσμικής συνεργασίας στον τομέα του δικαίου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, οι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι της αρχής ανταγωνισμού είναι ακόμα ανεπαρκείς, ενώ επιπλέον προσπάθειες απαιτούνται για τον αγώνα κατά των καρτέλ.

Έχει υπάρξει κάποια πρόοδος στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, «κυρίως όσον αφορά τις νομοθετικές ρυθμίσεις του τραπεζικού τομέα, των επενδυτικών υπηρεσιών και των συντάξεων».

Πρόοδος, επίσης, έχει παρατηρηθεί στην ηλεκτρονική επικοινωνία και στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Ο ανταγωνισμός στις αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών εντάθηκε σαν αποτέλεσμα της διαδικασίας απελευθέρωσης της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών. Συνολικά, έχουν προχωρήσει οι προετοιμασίες στον κλάδο της κοινωνίας της πληροφορίας και των ΜΜΕ.

Ακόμα, έχει επιτευχθεί πρόοδος στον κλάδο της αγροτικής ανάπτυξης, αν και περισσότερες προσπάθειες απαιτούνται για την εναρμόνιση με το κεκτημένο. Στον κλάδο των μεταφορών έχει παρατηρηθεί πρόοδος, κυρίως όσον αφορά την οδική χρέωση. Νομοθετικά, η χώρα εναρμονίζεται σε όλους του τομείς «αν και η διοικητική οργάνωση σε κάθε τομέα μεταφορών είναι ανεπαρκής τόσο σε αριθμό όσο και σε προσόντα του εργατικού της δυναμικού. Ανεξάρτητοι ρυθμιστικοί φορείς και

αρχές ασφαλείας πρέπει να δημιουργηθούν για τις εναέριες και σιδηροδρομικές μεταφορές». ⁷⁹

Στον ενεργειακό τομέα έχει παρατηρηθεί μικρή πρόοδος ενώ απαιτούνται μεταρρυθμίσεις στο Δίκαιο της Ενέργειας προκειμένου να εναρμονιστεί η χώρα με τη Συνθήκη Ενεργειακής Κοινότητας. Ακόμα, παρατηρείται πρόοδος προς την περαιτέρω εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα περιβάλλοντος, και πιο συγκεκριμένα στις περιπτώσεις της οριζόντιας νομοθεσίας και της διαχείρισης των αποβλήτων. Η εφαρμογή της νομοθεσίας παραμένει σημαντική πρόκληση. Η διοικητική οργάνωση είναι αδύναμη τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για ακόμα μεγαλύτερη ευθυγράμμιση με το κοινοτικό κεκτημένο στον κλάδο αυτό και επιπροσθέτως, για τη διασφάλιση των απαιτούμενων επενδύσεων. Συνολικά, οι προετοιμασίες στον κλάδο του περιβάλλοντος προχωρούν με αργούς ρυθμούς.

Σημαντική πρόοδος έχει παρατηρηθεί στη φορολογία. Ο βαθμός νομοθετικής ευθυγράμμισης στην έμμεση φορολογία έχει προχωρήσει ενώ περαιτέρω προσπάθειες απαιτούνται αναφορικά με την άμεση φορολόγηση. Η επιχειρησιακή οργάνωση του Υπουργείου Δημοσίων Εσόδων έχει ενισχυθεί ενώ η συλλογή των φόρων έχει βελτιωθεί.

Μερική πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή και της υγείας. Όσον αφορά την πολιτική για τους καταναλωτές, δεν υπάρχει ακόμα αποτελεσματικό και διαφανές σύστημα εποπτείας της αγοράς. Αναφορικά με τον τομέα της δημόσιας υγείας, «οι διαθέσιμοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι δεν είναι ακόμα επαρκείς για να διασφαλίσουν τη σωστή εφαρμογή της νομοθεσίας, των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης. Η πρόοδος στον κλάδο της τελωνειακής ένωσης είναι ουσιαστική κυρίως όσον αφορά τη διοικητική και επιχειρησιακή οργάνωση». ⁸⁰

Τέλος, το τρίτο και τελευταίο κριτήριο της Κοπεγχάγης ορίζει την αναγκαιότητα του υποψήφιου κράτους μέλους να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους, και ειδικότερα να συμμορφωθεί με τους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον τομέα της νομισματικής πολιτικής, η οποία καθορίζεται από την Ένωση και όχι από τα κράτη μέλη έχουν δρομολογηθεί μεταρρυθμίσεις ενώ σημαντική πρόοδος σημειώνεται στον κλάδο της στατιστικής εναρμονίζοντάς τον σταδιακά με το κεκτημένο αν και το ζήτημα των πόρων για την υποδομή του παραμένει άλυτο.

Ικανοποιητική αλλά άνιση ανάπτυξη έχει παρατηρηθεί στον τομέα των επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής. «Οι οικονομικοί πόροι και η διοικητική οργάνωση των δημόσιων φορέων για την εφαρμογή των οργάνων εφαρμογής επιχειρηματικής και βιομηχανικής πολιτικής βρίσκονται σε μέτριο επίπεδο. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα αυτό έχει μόνο ελαφρώς προχωρήσει».⁸¹

Έχει σημειωθεί πρόοδος και στον κλάδο των διευρωπαϊκών δικτύων. Οι προετοιμασίες στον τομέα αυτόν προχωρούν, ενώ έχει αναφερθεί πρόοδος και στον κλάδο της περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των δομικών οργάνων, κυρίως υπό τη μορφή ενισχυμένων προσπαθειών και προετοιμασιών για την υλοποίηση των συστατικών στοιχείων του Οργάνου Προενταξιακής Βοήθειας το οποίο λειτουργεί ως προπομπός των Διαρθρωτικών Ταμείων. Συνολικά, η εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα αυτό προχωράει. Τέλος, μερική πρόοδος παρατηρείται στην ευθυγράμμιση και υλοποίηση της νομοθεσίας στον τομέα του οικονομικού ελέγχου. Η διοικητική οργάνωση των αρμόδιων οργάνων έχει ενισχυθεί.

Γενικά, οι εκθέσεις προόδου για τις υποψήφιες χώρες και συγκεκριμένα για την ΠΓΔΜ επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο αρχής γενομένης από το 2008 οπότε και της δόθηκε η υποψηφιότητα να γίνει κράτος μέλος της ΕΕ. Κάθε χρόνο, το φθινόπωρο η Επιτροπή υιοθετεί ένα «πακέτο διεύρυνσης» το οποίο περιλαμβάνει τις εκθέσεις προόδου της εκάστοτε υποψήφιας χώρας κάνοντας μια αξιολόγηση για την πρόοδο που αυτή έχει σημειώσει τους τελευταίους 12 μήνες από την τελευταία έκθεση, εστιάζοντας σε τομείς όπου απαιτείται επιπλέον προσπάθεια.⁸²

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Δυστυχώς, η συγκυρία στην οποία σήμερα βρίσκεται η Ελλάδα κάθε άλλο παρά ευνοϊκή είναι για τη διευθέτηση σημαντικών ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής, τη στιγμή μάλιστα που η χώρα δεν έχει σχηματίσει κυβέρνηση μετά τις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου. Η εκπροσώπηση της χώρας στα διεθνή φόρα και οργανισμούς είναι στον αέρα τη στιγμή που ζητήματα όπως το σκοπιανό εκκρεμούν και στα οποία σύντομα θα υπάρξουν εξελίξεις (ανεξάρτητα αν στο Σικάγο τελικά το ζήτημα δεν ετέθη προς συζήτηση). Σκοπός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής θα έπρεπε να ήταν η αποκατάσταση και ενδυνάμωση της διεθνούς εικόνας της χώρας η οποία έχει πληγεί τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης που την ταλανίζει. Θα έπρεπε η χώρα να προβληθεί ξανά ως αξιόπιστη δύναμη και συνομιλητής προκειμένου να διεκδικήσει με επιτυχία τα συμφέροντά της αναδεικνύοντας παράλληλα το ρόλο της ως ρυθμιστή στη νοτιοανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια. Ακόμα, ζωτικής σημασίας για τα συμφέροντα της χώρας είναι και η άσκηση αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής η οποία θα έχει ενεργό ρόλο στις διεθνείς εξελίξεις, υπερασπιζόμενη τα εθνικά δίκαια μέσω της ισχυρής της διαπραγματευτικής ισχύος και μέσω της ανάληψης πρωτοβουλιών και παρουσίας προτάσεων. Η ΠΓΔΜ δεν μπορεί να διεκδικήσει την είσοδό της στο NATO ή σε άλλο διεθνή οργανισμό χωρίς προηγουμένως την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας.

Και ενώ όλα αυτά συμβαίνουν στο εσωτερικό της χώρας, στο εξωτερικό πέραν του μακεδονικού ζητήματος, η Τουρκία ασκεί τη δική της εξωτερική πολιτική προβάλλοντας τα δικά της συμφέροντα ολοένα και πιο έντονα στη περιοχή.

Συνάγεται από τα παραπάνω το συμπέρασμα ότι ο δρόμος προς ένταξη τόσο στην ΕΕ όσο και στο NATO για την ΠΓΔΜ στιγματίστηκε από τις διμερείς σχέσεις με την Ελλάδα. Καθίσταται σαφές ότι σε περιόδους καλών σχέσεων γειτονίας (1995-2006) με την Ελλάδα επετεύχθη ουσιαστική πρόοδος στην ευρωπαϊκή πορεία της ΠΓΔΜ με κορωνίδα όλων την υπογραφή του συμφώνου σταθερότητας και συνεργασίας (SAA) αλλά και την ανακήρυξη της ΠΓΔΜ σε υποψήφιο προς ένταξη κράτος της ΕΕ. Στον αντίποδα, κατά τις περιόδους έντονης διπλωματικής αντιπαράθεσης, (1991-1994, 2006-2011) οι σχέσεις των δύο χωρών επιδεινώθηκαν κυρίως με την επιβολή εμπάργκο από πλευράς Ελλάδας, με την άσκηση βέτο στην είσοδο της ΠΓΔΜ στο NATO, τη μη αναγνώριση της χώρας ως νέας δημοκρατίας αλλά και με την αποτυχία

ορισμού ημερομηνίας έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση της ΠΓΔΜ στην ΕΕ.

Καθίσταται σαφές ότι η Ελλάδα μέχρι σήμερα τόσο για λόγους μικροκομματικής ωφέλειας όσο και λόγω δυσμενών συνθηκών στο εσωτερικό της χώρας, έχει χάσει ευκαιρίες που θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί για την επίλυση του ζητήματος. Σήμερα, δεδομένης της συγκυρίας, έχει απολέσει τα επιχειρήματά της και τη νομιμοποίησή της στη διεθνή κοινότητα. Συνεπώς, η ΠΓΔΜ προβάλλεται ως κράτος που έχει δικαιωθεί στο Διεθνές Δικαστήριο και ως εκ τούτου βρίσκεται σε θέση ισχύος. Όπως έχει αποδειχθεί, η ολιγωρία της εκάστοτε ελληνικής κυβέρνησης και η τάση για διαιώνιση της διαφοράς, ευνόησαν την ΠΓΔΜ η οποία πέτυχε τη σταδιακή ισχυροποίηση των θέσεών της και την εδραίωση χρήσεως του συνταγματικού της ονόματος διεθνώς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

- 1) Katinka Barysch, "Widening, deepening and the prospects for Turkish membership", paper for the 6th Turkey- EU Membership, Observatory, May 2006.
- 2) Ο Γκλιγκόροφ και τα λάθη της δεκαετίας του '90 στο Σκοπιανό, ΤΑ ΝΕΑ, Παρασκευή 6-Κυριακή 8/1/2012.
- 3) Tziampiris A. "The Macedonian Name Dispute and European Union Accession
- 4) Βαληνάκης Γ., Ντάλης Σ., 1996 «Το ζήτημα των Σκοπίων, Απόπειρες για Αναγνώριση και η Ελληνική Στάση», Αθήνα, Ι. Σιδέρης
- 5) Ροζάκης Χ., 1996, «Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ», Ελλάδα, Ι. Σιδέρης
- 6) Nikas, C. 2003. The effects of the interim accord on the economic relations between Greece and FYROM. In Athens-Skopje. The seven-year symbiosis (1995-2002) ed. E. Kofos and V. Vlasidis, Athens: Papazisi Publishing.
- 7) Tziampiris, A. 2011. Greece and the Macedonian Question: An assessment of recent claims and criticisms. Southeast European and Black Sea Studies 11, no. 1: 69-83.
- 8) Γκλιγκόροφ Κίρο, Απομνημονεύματα, Κούριερ Εκδοτική, 2000
- 9) Αριστοτέλης Τζιαμπίρης, Η εποχή του Κίρο Γκλιγκόροφ και το ζήτημα της ονομασίας, Πώς οι μετριοπαθείς εθνικιστικές πολιτικές του δυναμιτίζουν το σήμερα, 23/03/2012

<http://foreignaffairs.gr/articles/68708/aristotelis-tziampiris/i-epoxi-toy-kiro-gkligkorof-kai-to-zitima-tis-onomasias?page=5>
- 10) Kofos Evangelos, "The Vision of 'Greater Macedonia'", The Friends of the Museum of the Macedonian Struggle, 1994.
- 11) Tziampiris A. The ICJ Ruling Does Not Worry Greece, 9/12/2011, <http://www.balkaninsight.com/en/article/the-icj-ruling-does-not-worry-greece>
- 12) Βασίλειος Μαρκεζίνης, «Η Ελλάδα των Κρίσεων, Ένα προσωπικό δοκίμιο», Α.Α Λιβάνη
- 13) Kofos, E. 2009. The current Macedonian issue between Athens and Skopje: Is there an option for a breakthrough?", ELIAMEP Thesis.

http://www.macedonian-heritage.gr/Contributions/Kofos_ELIAMEP_20090403.pdf.

- 14) Tziampiris, A. 2008. 'FYROM turns to nationalism', English Kathimerini, July 23.
http://archive.ekathimerini.com/4dcgi/_w_articles_politics_0_23/07/2008_98830
- 15) Στεφανίδης Ιωάννης, «Μακεδονικό, Ταυτότητες στο χρόνο, Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις», εκδ. Πατάκη, 2008
- 16) Ζάικος Νικόλαος, Ματιές στο Σύγχρονο τοπίο των Δυτικών Βαλκανίων, εκδ. Σιδέρης Ι. , 2009
- 17) Βαλντέν Σωτήρης, Μακεδονικό και Βαλκάνια, Η Αδιέξοδη πορεία της Ελληνικής Πολιτικής, εκδ. Θεμέλιο, 1994
- 18) Λυγερός Σταύρος, Εν ονόματι της Μακεδονίας, Ο διπλωματικός πόλεμος για το όνομα, εκδ. Λιβάνη, 2008
- 19) Λυγερός Σταύρος, Άνεμοι πολέμου στα Βαλκάνια, Σκόπια, εκδ. Λιβάνη, 1992

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- 1) Η διαδικασία προσχώρησης ενός νέου κράτους μέλους
http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/ongoing_enlargement/114536_el.htm
- 2) The EU must keep its promise to the Western Balkans, July 2006
http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/essay_balkans_judah_july06-2080.pdf
- 3) Η ΕΕ και οι βαλκανικές χώρες,
http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/7/25/03/?lang=gr&all=1&s=1&e=10
- 4) Η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δυτικά Βαλκάνια, 30/5/2002
http://www.imm.gr/index.php?Itemid=76&id=444&option=com_content&task=view
- 5) Η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δυτικά Βαλκάνια, 30/5/2002
http://www.imm.gr/index.php?Itemid=76&id=444&option=com_content&task=view
- 6) Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Μια νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0303:FIN:el:PDF>
- 7) Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
http://el.wikipedia.org/wiki/Πρώην_Γιουγκοσλαβική_Δημοκρατία_της_Μακεδονίας
- 8) Υπουργείο Εξωτερικών 10/10/2007, «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Ελλάδα, Το ζήτημα του ονόματος, σελ.1
<http://www.ypex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture>
- 9) Αντωνίου Δ. 12/10/2007 : Άρθρο στην Καθημερινή με τίτλο «Η ώρα της κρίσης για την ονομασία της ΠΓΔΜ»
http://www.news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_1100090_12/10/2007_244916
- 10) UNITED NATIONS, Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM, NEW YORK, 13 September 1995.

<http://www.hri.org/docs/fyrom/95-27866.html>

- 11) «Με το όνομα Μακεδονία τα Σκόπια στο ΝΑΤΟ;»,
20/5/2007 http://www.madata.gr/print_version.php?id=3081
- 12) APPLICATION OF THE INTERIM ACCORD OF 13 SEPTEMBER 1995 (THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA v. GREECE) 5/12/2012

<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/16827.pdf>
- 13) Ανακοίνωση Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, 5/12/2011

<http://www.inews.gr/62/anakoinosi-ypourgeiou-exoterikon-schetika-me-tin-apofasi-tou-diethnous-dikastiriou-tis-chagis.htm>
- 14) Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας – ΠΓΔΜ, 17/1/2012
<http://panosz.wordpress.com/2012/01/17/fyrom-35/>
- 15) Ένταξη στο ΝΑΤΟ ως πΓΔΜ ζητούν τα Σκόπια, 18/2/2012
<http://www.inews.gr/225/epistoli-ivanof-ston-papoulia-enopsei-tis-synodou-tou-nato.htm>
- 16) Μόνο με ελληνικό «ναι» η ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, 29/2/2012,
<http://www.protothema.gr/politics/article/?aid=180124>
- 17) Δημόσια συζήτηση με θέμα: «Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδας – πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», 10/01/2012
<http://www.eliamer.gr/events/δημόσια-συζήτηση-με-θέμα-τα-επόμενα-β/>
- 18) THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA 2011 PROGRESS REPORT
Accompanying the document
COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 12/10/2011
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf